

ترجمه سند سازمان ملل متحد

دگرگون ساختن جهان مان:

دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار

**A/RES/70/1**

مترجم:

مهرناز پیروزنیک

ویراستار ادبی:

فریده پورهادی خمایی

کمیسیون ملی یونسکو-ایران



زمستان ۱۳۹۴

فهرست مطالب.....	صفحه
دگرگون ساختن جهان مان: دستورکار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار.....	۴
سخن نخست.....	۴
مردم.....	۴
سیاره زمین.....	۵
نیکبختی و رفاه.....	۵
صلح.....	۵
مشارکت.....	۵
بیانیه.....	۵
مقدمه.....	۵
دیدگاه ما.....	۷
اصول و تعهدهای مشترک ما.....	۸
جهان امروز ما.....	۸
دستورکار جدید.....	۱۰
روش اجرا.....	۱۶
بازبینی و پیگیری.....	۱۹
فراخوان اقدام برای تغییر جهان مان.....	۱۸
اهداف اصلی و فرعی توسعه پایدار.....	۲۰
هدف اصلی ۱. پایان دادن به فقر در همه اشکال آن (و) در همه جا.....	۲۳
هدف اصلی ۲. پایان دادن به گرسنگی، تحقق امنیت غذایی و تغذیه بهتر و توسعه کشاورزی پایدار.....	۲۴
هدف اصلی ۳. تضمین دارا بودن زندگی توأم با سلامت و ترویج رفاه برای همه و در همه سنین.....	۲۵
هدف اصلی ۴. تضمین آموزش فراگیر و کیفی منصفانه و ترویج فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر برای همه.....	۲۶
هدف اصلی ۵. دستیابی به تساوی جنسیتی و توانمندسازی همه زنان و دختران.....	۲۷
هدف اصلی ۶. تضمین دسترسی به آب و مدیریت پایدار آب و بهداشت برای همه.....	۲۸
هدف اصلی ۷. تضمین دسترسی به منابع انرژی مقرون به صرفه، مطمئن، پایدار و نوین.....	۲۹
هدف اصلی ۸. ترویج رشد اقتصادی ماندگار، فراگیر و پایدار، اشتغال کامل و بهره‌ور، و اشتغال شرافتمندانه برای همه.....	۳۰

- هدف اصلی ۹. ساختن زیربنای مقاومتی، ترویج صنعتی سازی پایدار و فراگیر و ترویج نوآوری.....۳۱
- هدف اصلی ۱۰. کاهش نابرابری در درون و در میان کشورها.....۳۲
- هدف اصلی ۱۱. تبدیل شهرها و سکونت گاه های انسانی به مکان های همه شمول، امن، مقاوم و پایدار.....۳۳
- هدف اصلی ۱۲. تضمین الگوهای پایدار تولید و مصرف.....۳۳
- هدف اصلی ۱۳. اقدام فوری برای رویارویی با تغییر اقلیم و آثار آن!<sup>۱</sup>.....۳۶
- هدف اصلی ۱۴. حفاظت و استفاده پایدار از اقیانوس ها، دریاها، و منابع دریایی برای توسعه پایدار.....۳۶
- هدف اصلی ۱۵. پاسداشت، احیاء و ترویج استفاده پایدار از بوم سازگان های زمینی، مدیریت پایدار جنگل ها، مبارزه با بیابان زایی و توقف و معکوس سازی روند تخریب (یا فرسایش) زمین و همچنین متوقف ساختن تخریب تنوع زیستی.....۳۸
- هدف اصلی ۱۶. ترویج جوامع صلح آمیز و فراگیر برای توسعه پایدار، برقراری امکان دسترسی به عدالت برای همه و ایجاد مؤسسه های مؤثر، پاسخ گو و فراگیر در همه سطوح.....۳۹
- هدف اصلی ۱۷. تقویت ابزار اجرا و احیای همکاری های جهانی برای (تحقق) توسعه پایدار.....۴۰
- مالی.....۴۰
- فناوری.....۴۰
- ظرفیت سازی.....۴۱
- تجارت.....۴۱
- مسائل سیستماتیک.....۴۲
- ابزارهای اجرا و مشارکت جهانی.....۴۳
- پیگیری و بازبینی.....۴۷
- سطح ملی.....۵۰
- سطح منطقه ای.....۵۰
- سطح جهانی.....۵۱

<sup>۱</sup> با اذعان به این مطلب که کنوانسیون چارچوب سازمان ملل متحد پیرامون تغییر اقلیم، مهمترین مجمع جهانی و بین دولتی برای تبادل نظر در خصوص دستیابی به پاسخی جهانی در مورد تغییر اقلیم است.

## دگرگون ساختن جهان مان: دستورکار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار

### سخن نخست

دستورکار پیشرو، دستورکاری است که برای افراد و با نظر به رفاه و نیکیبختی آن‌ها و (شرایط) سیاره زمین تدوین شده است. این دستورکار همچنین با هدف تقویت صلح جهانی در سایه آزادی‌های بیشتر تدوین شده است. ما به این شناخت رسیده‌ایم که ریشه-کنی فقر در همه اشکال و ابعاد آن، از جمله فقر مطلق، بزرگ‌ترین چالش جهانی و از ملزومات اجتناب‌ناپذیر توسعه پایدار است.

همه کشورها و همه ذی‌نفعانی که در سایه مشارکتی جمعی با هم کار می‌کنند، این دستورکار را اجرا خواهند کرد. ما برآنیم تا نسل بشر را از یوغ استبداد فقر برهانیم و خواهان آن هستیم که سیاره خود را دوست بداریم و مرهم باشیم. ما عزم خود را جزم کرده‌ایم تا برای تغییر مسیر جهان به سوی مقاومت بیشتر و توسعه پایدار قدم‌های فوری، دگرگون‌کننده و جسورانه‌ای برداریم و ضمن آماده شدن برای این سفر جمعی، تعهد می‌دهیم که کسی از این قافله عقب نماند.

اهداف هفده‌گانه توسعه پایدار و ۱۶۹ هدف جانبی آن که امروز آن‌ها را اعلام می‌کنیم، بیانگر دامنه و اهمیت این دستورکار جدید جهانی هستند. آن‌ها بر مبنای اهداف توسعه هزاره تدوین می‌شوند و به دنبال تحقق و تکمیل چیزی هستند که اهداف توسعه هزاره قادر به تحقق بخشی به آن نبودند. این اهداف به دنبال رسمیت‌بخشیدن به حقوق بشر برای همه، تحقق تساوی جنسیتی برای همه و توانمندسازی همه زنان و دختران هستند. این‌ها اهدافی منسجم و ملموس هستند و میان ابعاد سه‌گانه توسعه پایدار- ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی- تعادل برقرار می‌کنند.

این اهداف، برای یک دوره اقدام‌های ۱۵ ساله در حوزه‌هایی که بشریت و سیاره زمین دارای اهمیت حیاتی هستند تدوین شده‌اند.

مردم

ما بر آنیم تا به فقر و گرسنگی در همه اشکال و ابعاد آنها پایان دهیم و تضمین کنیم که همه انسان‌ها بتوانند از حداکثر توانایی‌های خود در عین حفظ کرامت انسانی و رعایت برابری بین انسان‌ها و در محیط‌زیستی سالم، استفاده کنند.

### **سیاره زمین**

ما بر آنیم تا سیاره زمین را از تخریب حفظ کنیم، از جمله از طریق تولید و مصرف پایدار، مدیریت پایدار منابع طبیعی آن و اقدام فوری در مورد تغییر اقلیم، به گونه‌ای که زمین بتواند پاسخ‌گوی نیازهای نسل‌های فعلی و آینده باشد.

### **نیک‌بختی و رفاه**

ما بر آنیم تا تضمین کنیم که همه انسان‌ها بتوانند زندگی توأم با رفاه و کامیابی داشته باشند و پیشرفت‌های اقتصادی و اجتماعی و پیشرفت‌های مبتنی بر فناوری همسو با طبیعت باشد.

### **صلح**

ما به دنبال ترویج جوامع فراگیر، عدالت‌محور و صلح‌آمیز هستیم، جوامعی که به دور و رها از ترس و خشونت هستند. توسعه پایدار در نبود صلح محقق نمی‌شود و استقرار صلح نیز در نبود توسعه پایدار امکان‌پذیر نیست.

### **مشارکت**

ما بر آن هستیم تا ابزارهای لازم برای عملیاتی ساختن این دستورکار را در سایه زمینه‌سازی برای یک مشارکت جهانی پویا و نوسازی شده برای توسعه پایدار، بر مبنای تقویت انسجام جهانی، با تمرکز خاص بر نیازهای ویژه فقیرترین و آسیب‌پذیرترین افراد جامعه بشری و در سایه مشارکت همه کشورهای، همه انسان‌ها و همه ذی‌نفعان، بسیج کنیم.

پیوندهای متقابل و ماهیت منسجم اهداف توسعه پایدار، در تضمین به رسمیت شناخته شدن هدف تدوین این دستورکار جدید نقش مهمی دارد. اگر در تدوین این سند، آمال و خواسته‌های همه نوع بشر را مد نظر داشته باشیم، آن وقت است که قدمی برای بهبود زندگی همه برداشته‌ایم و جهان ما برای تبدیل شدن به جهانی بهتر دگرگون خواهد شد.

### **بیانیه**

مقدمه

- ۱- ما رؤسای دولت‌ها و کشورها و نماینده‌های عالی رتبه‌ای که به مناسبت هفتادمین سالروز تأسیس سازمان ملل متحد از ۲۵ تا ۲۷ سپتامبر ۲۰۱۵ در مقر آن در نیویورک گرد آمده‌ایم، امروز در مورد اهداف جدیدی برای توسعه پایدار توافق کردیم.
- ۲- ما به نیابت از مردمی که به آنها خدمت می‌کنیم در مورد مجموعه‌ای از اهداف جامع، فراگیر و مردم‌محور جهانی و دگرگون‌کننده، تصمیمی تاریخی اتخاذ کرده‌ایم. ما متعهد می‌شویم که برای تحقق کامل این دستورکار تا سال ۲۰۳۰ بدون وقفه تلاش کنیم. ما به این شناخت رسیده‌ایم که ریشه‌کنی فقر در همه اشکال و ابعاد آن، از جمله فقر مطلق، بزرگ‌ترین چالش جهانی و از ملزومات اجتناب‌ناپذیر توسعه پایدار است. ما به تحقق توسعه پایدار در ابعاد سه‌گانه آن - اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی - به گونه‌ای متعادل و منسجم، متعهد شده‌ایم. به علاوه، ما برای تحقق اهداف تحقق نیافته توسعه هزاره نیز تلاش خواهیم کرد.
- ۳- ما تصمیم گرفته‌ایم که از هم‌اکنون تا سال ۲۰۳۰، برای پایان دادن به فقر و گرسنگی در همه جا تلاش کنیم و با نابرابری‌های موجود در درون کشورها و (همچنین) بین کشورها مبارزه کنیم. ما بر آن هستیم تا از حقوق بشر دفاع کنیم و تساوی جنسیتی و توانمندسازی زنان و دختران را ترویج کنیم، ضمن اینکه متعهد شده‌ایم که ضامن محافظت دائمی از سیاره زمین و منابع طبیعی آن باشیم. به علاوه، با توجه به سطوح مختلف توسعه ملی و ظرفیت‌های موجود، برای ایجاد شرایطی برای توسعه اقتصادی پایدار و فراگیر، همه‌گیر شدن نیک‌بختی و اشتغال شرافتمندانه تلاش خواهیم کرد.
- ۴- ضمن آماده شدن برای این سفر جمعی، تعهد می‌دهیم که کسی از این قافله عقب نماند. با وقوف به اهمیت کرامت انسانی، مایل هستیم که اهداف اصلی و جانبی برای همه ملت‌ها، انسان‌ها و همه اقشار جوامع به شکل یکسان تعریف شوند. ما تلاش می‌کنیم که ابتدا به اقشار عقب‌مانده‌تر دسترسی پیدا کنیم.
- ۵- دستور کار حاضر سندی است با دامنه و اهمیتی بی‌سابقه. این دستورکار توسط همه کشورها پذیرفته شده است و با توجه به واقعیت‌ها، ظرفیت‌ها، و سطوح مختلف توسعه ملی و با احترام به اولویت‌ها و مقررات ملی، به همه کشورها مربوط می‌شود. اینها اهدافی جهانی هستند که به تمام دنیا مربوط است و در این رابطه هیچ تفاوتی میان کشورهای توسعه‌یافته و کشورهای در حال توسعه وجود ندارد. اهداف یاد شده، اهدافی منسجم و جدایی‌ناپذیر هستند و میان ابعاد سه‌گانه توسعه پایدار تعادل برقرار می‌کنند.
- ۶- اهداف اصلی و جانبی مندرج در این سند، نتیجه بیش از دو سال مشاوره عمومی فشرده و همکاری نزدیک با جامعه مدنی و سایر ذی‌نفعان در جهان است که با توجه خاص به نیازهای فقیرترین و آسیب‌پذیرترین اقشار مردم گردآوری و تدوین شده‌اند. این مشاوره، با همکاری ارزشمند گروه کاری اینترنتی مجمع عمومی در حوزه اهداف توسعه پایدار و (همچنین) سازمان ملل متحد انجام شد و دبیر کل سازمان ملل در دسامبر ۲۰۱۴، گزارشی تحلیلی در این خصوص ارائه کرد.

## دیدگاه ما

۷- تعیین این اهداف اصلی و جانبی، در واقع بر پایه دیدگاهی صورت پذیرفته که مبتنی بر همتی بلند بوده و بسیار دگرگون‌کننده است. ما جهانی عاری از فقر، گرسنگی، بیماری و نیازمندی را تصور می‌کنیم. جهانی که همه در آن، امکان شکوفایی و پیشرفت داشته باشند. ما جهانی عاری از ترس و خشونت را تصور می‌کنیم. ما جهانی را مد نظر داریم که سوادآموزی در آن همه‌گیر باشد. جهانی را تصور می‌کنیم که متضمن دسترسی منصفانه و همگانی به آموزش کیفی در همه سطوح، به مراقبت‌های بهداشتی و امنیت اجتماعی و بیمه سلامت است و جهانی که متضمن رفاه جسمانی، روانی و اجتماعی افراد است. ما جهانی را تصور می‌کنیم که در آن برای بار دیگر نسبت به حق انسانی تهیه آب آشامیدنی سالم و بهداشت متعهد می‌شویم، جایی که بهداشت در آن پیشرفت کرده باشد و خوراک به میزان کافی موجود بوده، سالم، ارزان و مغذی باشد. ما به جهانی می‌اندیشیم که زیست‌گاه‌های انسانی در آن امن، مقاوم و پایدار هستند و جایی که امکان دسترسی همه مردم به انرژی پایدار، قابل اطمینان و ارزان فراهم است.

۸- ما به جهانی می‌اندیشیم که در همه جای آن حقوق بشر و کرامت انسانی محترم شمرده شود، جهانی که در آن قانون، عدالت و برابری حاکم بوده و از هرگونه تبعیض به‌دور باشد. به جهانی می‌اندیشیم که در آن نژادهای مختلف، قومیت و تنوع فرهنگی محترم شمرده شوند. جهان مورد تصور ما جهانی است که در آن، همه از فرصت‌های برابر بهره‌مند باشند تا به واسطه آن، از تمام توانشان بهره ببرند و نتیجه آن نیک‌بختی همگانی باشد. به جهانی می‌اندیشیم که بر روی کودکانش سرمایه‌گذاری می‌کند. جهانی که در آن، کودکان به دور از هر نوع خشونت و سوءاستفاده رشد و نمو می‌کنند. جهان مورد تصور ما، جهانی است که در آن همه زنان و دختران به طور همه جانبه، تساوی جنسیتی را درک کنند و همه موانع حقوقی، اجتماعی و اقتصادی موجود بر سر راه توانمندسازی آن‌ها از میان برداشته شده باشد. جهانی که به آن می‌اندیشیم، جهانی عدالت‌محور، منصف، بردبار، آزاد و فراگیر از بعد اجتماعی است، که همه نیازهای اقشار بسیار آسیب‌پذیر در آن برآورده شده باشد.

۹- ما به جهانی می‌اندیشیم که در آن، همه کشورها از توسعه اقتصادی پایدار، فراگیر و امکان اشتغال مناسب برای همه بهره‌مند باشند. جهانی که به آن می‌اندیشیم جهانی است که در آن الگوهای تولید و مصرف و استفاده از همه منابع طبیعی، از هوا گرفته تا زمین، از رودها، دریاچه‌ها و سفره‌های آب زیرزمینی گرفته تا دریاها و اقیانوس‌ها، همگی پایدار هستند. جهان مورد نظر ما جهانی است که در آن مردم‌سالاری، حاکمیت خوب و حاکمیت قانون و وجود فضاهای ملی و بین‌المللی مناسب، لازمه توسعه پایدار شناخته شود، از جمله توسعه پایدار و فراگیر اقتصادی، توسعه اجتماعی و حفظ محیط زیست و ریشه‌کنی فقر و گرسنگی. جهانی که به آن می‌اندیشیم جهانی است که در آن توسعه و کاربرد فناوری با توجه به شرایط اقلیمی و احترام به تنوع زیستی

انجام شود و پیشرفت‌های حاصل شده در حوزه فناوری پیشرفت‌های ماندگاری باشند. جهان مورد نظر ما جهانی است که بشریت در هماهنگی کامل با محیط زیست در آن زندگی می‌کند و از حیات وحش و سایر گونه‌های زنده در آن حفاظت می‌شود.

### اصول و تعهدهای مشترک ما

۱۰- دستور کار جدید بر مبنای اصول و اهداف منشور سازمان ملل متحد و با احترام کامل به حقوق بین‌الملل تدوین شده است. این دستور کار در اعلامیه جهانی حقوق بشر، میثاق‌های بین‌المللی حقوق بشر، اعلامیه هزاره و سند پایانی اجلاس جهانی سران ۲۰۱۵، ریشه دارد. از دیگر اسنادی که در تهیه دستور کار حاضر مؤثر بوده است اعلامیه حق توسعه است.

۱۱- ما نتایج همه کنفرانس‌ها و نشست‌های مهم سران سازمان ملل را که پایه‌گذار توسعه پایدار شده‌اند و در شکل‌گیری دستور کار جدید حاضر مؤثر بوده‌اند، بار دیگر تأیید می‌کنیم. این‌ها عبارت هستند از: بیانیه ریو پیرامون محیط‌زیست و توسعه، اجلاس جهانی سران در خصوص توسعه پایدار، اجلاس جهانی سران در خصوص توسعه اجتماعی، برنامه عمل کنفرانس بین‌المللی جمعیت و توسعه، برنامه عمل پکن، و کنفرانس توسعه پایدار سازمان ملل. علاوه بر این، ما اهمیت اقدام‌هایی را نیز که برای پیگیری نشست‌های یاد شده و نتایج آن‌ها انجام شده است، نیز تأیید می‌کنیم. این‌ها عبارت هستند از: نتایج پایانی چهارمین نشست سازمان ملل پیرامون کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه یافتگی، سومین کنفرانس بین‌المللی در خصوص کشورهای کوچک جزیره‌ای در حال توسعه، دومین کنفرانس سازمان ملل پیرامون کشورهای در حال توسعه محصور در خشکی و سومین کنفرانس جهانی سازمان ملل در خصوص کاهش مخاطرات بلایای طبیعی.

۱۲- ما مجدداً تمام اصول مطرح شده در بیانیه ریو پیرامون محیط‌زیست و توسعه را تأیید می‌نماییم، به ویژه اصل مسئولیت‌های مشترک اما متفاوت را که در ذیل اصل هفتم سند آورده شده است.

۱۳- چالش‌هایی که در جریان این کنفرانس‌ها و اجلاس‌های مهم سران به آن‌ها اشاره شده، و (نیز) تعهدهایی که در جریان این رویدادها انجام شده است، همگی به یکدیگر وابسته هستند. رفع این چالش‌ها نیازمند یافتن راه‌حلی همبسته و منسجم است. برای روبرویی مؤثر با چالش‌های یاد شده لازم است رویکرد جدیدی اتخاذ شود. توسعه پایدار، با این باور تحقق می‌یابد که ریشه-کنی همه اشکال و ابعاد فقر، مبارزه با نابرابری در درون و میان کشورها، حفاظت از سیاره زمین، ایجاد رشد اقتصادی پایدار، جامع و فراگیر و ترویج شمول اجتماعی، همگی مفاهیمی به هم وابسته و مرتبط هستند.

### جهان امروز ما



۱۴- ما در زمانی گرد هم آمده‌ایم که توسعه پایدار با چالش‌های زیادی روبه‌رو شده است. میلیاردها نفر از شهروندان مان همچنان در فقر زندگی می‌کنند و از زندگی که در آن کرامت انسانی آنها رعایت می‌شود محروم هستند. نابرابری‌ها در درون و میان کشورها رو به افزایش هستند. نابرابری فرصت‌ها، ثروت و قدرت بسیار زیاد است. ناتساوی جنسیتی همچنان چالشی بزرگ است. بیکاری، به ویژه بیکاری جوانان مشکل بزرگی است. تهدید سلامتی در جهان، تشدید بلایای طبیعی، افزایش جنگ، افراط‌گرایی خشونت‌آمیز، تروریسم و بحران‌های بشردوستانه و جابه‌جایی اجباری انسان‌ها تهدیدی برای پیشرفت و توسعه حاصل شده در سال‌های اخیر به-شمار می‌آید. کاهش منابع طبیعی و آثار جانبی تخریب زیست‌محیطی، از جمله پدیده بیابان‌زایی، خشکسالی، تخریب زمین، کمبود آب شیرین و تخریب تنوع زیستی، چالش‌های پیش روی بشریت را تشدید می‌کنند. تغییر اقلیم از مهم‌ترین مسائل زمان ماست و آثار مخرب آن، توان کشورها را برای تحقق توسعه پایدار تضعیف می‌کند. افزایش دما، بالا آمدن سطح آب دریا، اسیدی شدن اقیانوس‌ها و سایر آثار تغییر اقلیم بر نواحی ساحلی و کشورهای ساحلی با ارتفاع کم از سطح دریا، از جمله اکثر کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه یافتگی و کشورهای کوچک جزیره‌ای در حال توسعه، تأثیر مهمی دارد. بقای بسیاری از جوامع و نظام‌های حمایتی زیستی آن‌ها در معرض خطر قرار گرفته است.

۱۵- با همه این‌ها، اکنون زمان فرصت‌های بزرگ هم هست. پیشرفت چشمگیری در رویارویی با بسیاری از چالش‌های توسعه حاصل شده است. در نسل قبل، صدها میلیون نفر از فقر مطلق نجات یافته‌اند. اکنون دسترسی به آموزش برای دختران و پسران بیشتر شده است. گسترش فن‌آوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی و ارتباطات متقابل جهانی نقش بسزایی در تسریع پیشرفت انسانی، از میان برداشتن شکاف دیجیتالی و توسعه جوامع دانش‌بنیان داشته است، درست به همان شکلی که نوآوری علمی و فناوری محور در حوزه‌هایی به وسعت و تنوع پزشکی و انرژی تأثیر بسزایی داشته است.

۱۶- تقریباً ۱۵ سال پیش (جامعه جهانی) در مورد اهداف توسعه هزاره توافق کردند. این اهداف به چارچوب مهمی برای توسعه تبدیل شدند و پیشرفت‌های چشمگیری نیز در برخی از حوزه‌ها حاصل شد. اما میزان این پیشرفت‌ها در میان کشورها یکسان نبوده است، به ویژه در آفریقا، کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه یافتگی، کشورهای در حال توسعه محصور در خشکی و کشورهای کوچک جزیره‌ای در حال توسعه. در عین حال، بعضی از اهداف توسعه هزاره هم به گونه رضایت‌بخشی تحقق نیافته است، به ویژه اهداف مربوط به بهداشت بارداری، پس از تولد و دوران کودکی و همچنین بهداشت باروری. ما بار دیگر به تحقق همه اهداف توسعه هزاره، از جمله اهداف کمتر دست‌یافتنی آن، متعهد می‌شویم و این کار را به ویژه با ارائه کمک‌های متمرکز و پیوسته به کشورهای کمتر توسعه‌یافته و سایر کشورهای دارای شرایط خاص، انجام می‌دهیم. کمک‌ها، در راستای برنامه‌های مرتبط حمایتی

ارائه خواهند شد. دستورکار جدید بر مبنای اهداف توسعه هزاره تعریف شده است و قصد دارد تا آنچه که در قالب اهداف توسعه هزاره تحقق نیافت را نیز محقق سازد، به ویژه در دسترسی به آسیب پذیرترین اقشار جامعه.

۱۷- با وجود این، چاقوب عملی را که امروز اعلام می کنیم، از نظر گستره و دامنه بسیار فراتر از اهداف توسعه هزاره حرکت می کند. علاوه بر تداوم بخشیدن به اولویت های توسعه ای مانند ریشه کنی فقر، تأمین بهداشت، آموزش و امنیت غذایی و تغذیه، دستورکار حاضر اهداف گسترده دیگری را نیز در حوزه های اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی مطرح می کند. علاوه بر این، دستورکار حاضر وعده ایجاد جوامعی صلح آمیزتر و فراگیرتر را می دهد. این دستورکار همچنین ابزارها و راه های تحقق توسعه را به دقت تشریح می کند. رویکرد منسجمی که (در تدوین این دستورکار) اتخاذ کرده ایم بیانگر وجود پیوندهای عمیق و عناصر بین رشته ای متعدد میان اهداف اصلی و اهداف فرعی جدید است.

## دستورکار جدید

۱۸- امروز ما (در قالب این دستورکار)، ۱۷ هدف توسعه پایدار را به همراه ۱۶۹ هدف فرعی که همگی به هم پیوسته و جدایی ناپذیر هستند، پیشنهاد می کنیم. تا پیش از این هرگز رهبران جهان به اقدام و تلاش هایی مشترک در راستای تحقق دستورکاری جهانی و تا این اندازه گسترده، متعهد نشده بودند. ما در کنار هم در مسیر توسعه پایدار قدم گذاشته ایم و همگی به تحقق توسعه جهانی و همکاری از نوع برد - برد متعهد شده ایم. این رویکرد می تواند بازده بسیار خوبی برای همه کشورهای و همه مناطق جهان داشته باشد. ما تأکید می کنیم که همه کشورهای دارای حاکمیتی مستقل و دائمی بر ثروت، منابع طبیعی و فعالیت های اقتصادی - شان هستند و باید باشند. این دستورکار را به نفع همه، هم نسل های حال و هم نسل های آینده، اجرا خواهیم کرد. در اجرای این دستورکار ما به حقوق بین الملل متعهد می مانیم و تأکید می کنیم که دستورکار حاضر می بایست به گونه ای اجرا شود که در راستای حقوق و تعهدات کشورها در ارتباط با حقوق بین الملل باشد.

۱۹- ما بار دیگر بر اهمیت بیانیه جهانی حقوق بشر و سایر اسناد بین المللی مربوط به حقوق بشر و حقوق بین الملل تأکید می کنیم. ما در راستای منشور سازمان ملل، بر مسئولیت های همه کشورهای در ترویج، حفظ و احترام به حقوق بشر و آزادی های بنیادین برای همه، به دور از هر گونه تبعیض وابسته به نژاد، رنگ، جنسیت، مذهب، دیدگاه سیاسی یا غیره، خاستگاه ملی یا اجتماعی، مالکیت، تولد، معلولیت و یا هر وضعیت دیگری تأکید می کنیم.

۲۰- به رسمیت شناختن تساوی جنسیتی و توانمندسازی زنان و دختران، در تحقق همه اهداف اصلی و فرعی این دستورکار نقش مؤثری دارد. بهره‌وری بهینه از توانمندی‌های انسانی و تحقق توسعه پایدار ممکن نخواهد بود اگر نیمی از جامعه بشری همچنان از فرصت‌ها و حقوقی که در چارچوب حقوق بشر به آنها تعلق می‌گیرد، محروم باشند. دسترسی زنان و دختران به آموزش کیفی، منابع اقتصادی و مشارکت اجتماعی و فرصت‌ها باید با مردان و پسران برابر باشد، ضمن اینکه آن‌ها باید از فرصت‌هایی یکسان با فرصت‌های مردان و پسران برای اشتغال، رهبری و تصمیم‌گیری در همه سطوح بهره‌مند شوند. ما برای از بین بردن شکاف جنسیتی و تقویت حمایت‌های سازمانی برای تحقق تساوی جنسیتی و توانمندسازی زنان در سطوح جهانی، منطقه‌ای و ملی تلاش خواهیم کرد. همه اشکال تبعیض و خشونت علیه زنان و دختران، در سایه مشارکت و همکاری مردان و پسران، ریشه‌کن خواهند شد. یکپارچه‌سازی نظام‌مند دیدگاهی مبتنی بر (تساوی) جنسیتی در اجرای دستورکار حاضر اهمیت بسزایی دارد.

۲۱- اهداف جدید از تاریخ ۱ ژانویه ۲۰۱۳ لازم‌الاجرا هستند و مبنای تصمیم‌گیری‌های ما در ۱۵ سال آینده خواهند بود. همه ما برای اجرای این دستورکار در کشورهايمان و در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی تلاش خواهیم کرد و در این فرایند باید واقعیت‌های ملی، ظرفیت‌ها و سطوح مختلف توسعه مد نظر باشند، ضمن اینکه نباید به اولویت‌ها و سیاست‌های ملی کشورها نیز خدشه‌ای وارد شود. ما در عین وفادار ماندن به قوانین و تعهدهای مرتبط بین‌المللی، به فضاهای سیاسی ملی کشورها برای رشد پایدار و فراگیر اقتصادی ارج می‌نهیم، به ویژه در ارتباط با کشورهای در حال توسعه. به علاوه، ما به اهمیت ابعاد منطقه‌ای و بین‌المللی و همبستگی و ارتباط متقابل اقتصادی در سطح منطقه‌ای برای تحقق توسعه پایدار، اذعان داریم. چارچوب‌های منطقه‌ای و زیرمنطقه‌ای می‌توانند به شکل مؤثری به عملیاتی شدن سیاست‌های توسعه در سطح ملی کمک کنند.

۲۲- همه کشورها در تلاش برای تحقق توسعه پایدار با چالش‌های ویژه‌ای روبه‌رو هستند. آسیب‌پذیرترین کشورها، به ویژه کشورهای آفریقایی، کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه یافتگی، کشورهای در حال توسعه محصور در خشکی، و کشورهای جزیره‌ای کوچک در حال توسعه به توجه ویژه نیاز دارند. کشورهایی که در حال جنگ هستند و یا در شرایط پس از جنگ به سر می‌برند نیز نیازمند توجه ویژه هستند. علاوه بر این‌ها، کشورهای با درآمد متوسط نیز برای تحقق توسعه پایدار با چالش‌های جدی روبه‌رو هستند.

۲۳- اقشار آسیب‌پذیر باید توانمند شوند. افرادی که نیازهای آنان در دستورکار حاضر شرح داده شده است، عبارتند از: همه کودکان، جوانان، معلولان (که بیش از ۹۰ درصد آنها در فقر زندگی می‌کنند)، مبتلایان به اچ‌آی وی / ایدز، سالمندان، بومیان،

پناهندگان، بی‌خانمان‌ها و یا مهاجران. ما متعهد هستیم اقدامات مؤثر بیشتری را برای رفع موانع و مشکلات، افزایش حمایت‌ها و پاسخ‌گویی به نیازهای مردم ساکن در نواحی نیازمند فوریت‌های بشردوستانه و همچنین ساکنان مناطقی که مورد حمله تروریسم قرار گرفته‌اند، انجام دهیم.

۲۴- ما متعهد شدیم تا به همه اشکال و انواع فقر خاتمه بدهیم که از جمله روش‌های آن ریشه‌کنی فقر تا سال ۲۰۳۰ است. همه انسان‌ها باید از شرایط استاندارد زندگی، به کمک نظام‌های تأمین و حمایت اجتماعی بهره‌مند می‌شوند. به علاوه، ما برآنیم که به گرسنگی خاتمه دهیم و در این راستا دستیابی به امنیت غذایی را در اولویت فعالیت‌هایمان قرار داده‌ایم. ما برآنیم تا همه اشکال سوء تغذیه را از بین ببریم. در این راستا بر نقش مهم و جامعیت کمیته امنیت جهانی غذا تأکید می‌ورزیم و از اعلامیه تغذیه رم و چارچوب عمل مرتبط با آن استقبال می‌کنیم. ما منابعی را به توسعه مناطق روستایی و ماهیگیری و کشاورزی پایدار از طریق حمایت از خرده‌کشاورزان، به ویژه زنان کشاورز، گله‌دار و ماهیگیر، به خصوص در کشورهای در حال توسعه، اختصاص خواهیم داد.

۲۵- ما متعهد به ارائه آموزش کیفی در همه سطوح (شامل: اوان کودکی، ابتدایی، متوسطه، عالی و فنی و حرفه‌ای هستیم. همه مردم بدون توجه به جنسیت، سن، نژاد یا قومیت، معلولان، مهاجران، بومیان، کودکان و جوانان، به ویژه آنان که در شرایط آسیب‌پذیر قرار دارند، باید به فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر دسترسی داشته باشند تا به کمک آن، به مهارت‌ها و دانش لازم برای استفاده از فرصت‌ها و مشارکت کامل در اجتماع دست پیدا کنند. ما همچنان تلاش می‌کنیم که کودکان و جوانان در محیطی سازنده رشد کنند تا استعدادهایشان شکوفا شود و از همه حقوق حقه خود بهره‌مند شوند و به این ترتیب به کشورها کمک می‌کنیم تا در سایه بهره‌مندی از موهبت جمعیتی توان رشد اقتصادی‌شان را افزایش دهند، از جمله از طریق ایجاد مدارس امن و جوامع و خانواده‌هایی منسجم.

۲۶- برای ارتقا بهداشت و رفاه جسمی و روانی و افزایش طول عمر برای همه باید به یک سطح جهانی از بهداشت و دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی کیفی برسیم. هیچ کس نباید از این غافله عقب بماند. ما متعهد می‌شویم که تا قبل از سال ۲۰۳۰ روند پیشرفت حاصل در کاهش میزان مرگ و میر نوزادان، کودکان و مرگ و میرهای دوران بارداری را با خاتمه دادن به همه انواع مرگ‌های این‌چنینی سرعت بخشیم. ما متعهد می‌شویم تا دسترسی جهانی به خدمات مراقبت‌های بهداشتی در امور جنسی و باروری را؛ به ویژه با هدف تنظیم خانواده، اطلاع‌رسانی و آموزش برای همه تضمین کنیم. به علاوه، تلاش خواهیم کرد تا پیشرفت حاصل در مبارزه با بیماری‌های مالاریا، اچ آی وی/ایدز، سل، هپاتیت، ابولا و سایر بیماری‌های واگیر و همه‌گیر را از طریق رفع مشکل مقاومت در مقابل داروهای ضد میکروبی و مسئله بیماری‌های مراقبت و رسیدگی نشده که کشورهای در حال توسعه را

تحت تأثیر قرار داده است، تسریع کنیم. ما متعهد هستیم بیماری‌های غیر واگیر از جمله: اختلال‌های رفتاری، اختلال‌های رشد و عصبی را که چالش بزرگی برای تحقق توسعه پایدار محسوب می‌شوند، پیشگیری و درمان کنیم.

۲۷- ما به دنبال آنیم که بنیان اقتصادی کشورها را تحکیم کنیم. رشد اقتصادی پایدار، جامع و فراگیر لازمه نیک‌بختی است و این تنها در سایه به اشتراک گذاشتن ثروت و رفع مشکل نابرابری درآمدها امکان‌پذیر می‌شود. ما در تلاش هستیم تا اقتصادهایی مردم-محور، نوآور، پایدار و پویا ایجاد کنیم تا به این واسطه اشتغال جوانان را ترویج کنیم و به خصوص زنان را از لحاظ اقتصادی توانمند سازیم و امکان اشتغال شرافتمندانه را برای همه فراهم کنیم. ما نسبت به ریشه‌کنی کار اجباری و قاچاق انسان اقدام خواهیم کرد و به همه اشکال کار کودکان خاتمه خواهیم داد. همه کشورهای، حق بهره‌مندی از نیروی کار سالم و تحصیل کرده و مسلط به دانش و مهارت‌های لازم برای عملکردی رضایت‌بخش و پربار و مشارکت کامل در اجتماع را دارند. ما تلاش می‌کنیم تا ظرفیت‌های مؤثر کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه یافتگی را در همه حوزه‌ها، به خصوص از طریق دگرگونی‌های بنیادین ارتقا دهیم. ما سیاست‌هایی را برای ارتقای ظرفیت‌های ثمربخش، بهره‌وری و اشتغال موفقیت‌آمیز اتخاذ خواهیم کرد. این سیاست‌ها در حوزه فراگیری مالی، توسعه کشاورزی، شیلات و دامپروری پایدار، توسعه صنعتی پایدار، دسترسی جهانی به خدمات نوین انرژی پایدار، قابل اطمینان و مقرون‌به‌صرفه، نظام‌های نقل و انتقال پایدار و زیربنای کیفی و مقاوم خواهند بود.

۲۸- ما متعهد به ایجاد تغییراتی بنیادین در روش تولید و مصرف کالاها و خدمات در جوامع مان هستیم. دولت‌ها، سازمان‌های بین‌المللی، بخش تجاری و سایر فعالان غیر دولتی و افراد باید در تغییر روش‌های تولید و مصرف ناپایدار، از جمله از طریق بسیج کمک‌های مالی و فنی از همه منابع موجود برای تقویت ظرفیت‌های علمی، فناوری و نوآوری کشورهای در حال توسعه برای حرکت به سوی الگوهای پایدارتر تولید و مصرف، مشارکت و کمک کنند. در این راستا، ما اجرای چارچوب برنامه‌ای ۱۰- ساله پیرامون الگوهای پایدار تولید و مصرف را ترغیب می‌کنیم. همه کشورهای در این حرکت سهیم هستند و با نظر به بالندگی و توانمندی‌های کشورهای در حال توسعه، رهبری این اقدام بر عهده کشورهای در حال توسعه خواهد بود.

۲۹- ما نقش مؤثر مهاجران را در توسعه پایدار و رشد همه جانبه، به رسمیت می‌شناسیم. به علاوه، ما واقف به این امر هستیم که مهاجرت بین‌المللی واقعیتی چندبعدی است که هم توسعه کشورهای مبدأ و هم کشورهای گذر موقت و کشورهای مقصد مهاجران به آن وابسته است و به این واسطه، موضوع مهاجرت بین‌المللی به انجام بررسی‌های جامع و منسجم نیازمند است. جامعه بین‌الملل در یک مشارکت جمعی، برای تضمین مهاجرت‌های امن، نظام‌مند و مرتب مهاجران با توجه به ضرورت احترام کامل به حقوق بشر و لزوم رفتاری انسانی با آنان بدون توجه به وضعیت مهاجرت پناهندگان و افراد بی‌خانمان، همکاری خواهد کرد. این چنین

مشارکتی باید به تقویت استقامت جوامع میزبان پناهندگان، به ویژه در کشورهای در حال توسعه کمک کند. ما بر حق مهاجران برای بازگشت به کشورهای مبدأ خود، یا کشورهایی که شهروند آن بوده‌اند، تأکید داریم و یادآور می‌شویم که کشورها باید ضمانت دهند که از تبعه آن‌ها در زمان بازگشت استقبال شود و این افراد در کشور خود پذیرفته شوند.

۳۰- دولت‌ها اکیداً از گسترش و انجام هر گونه اقدام یک‌جانبه اقتصادی، مالی یا تجاری که در راستای حقوق بین‌الملل و منشور سازمان ملل متحد نباشد و مانع از تحقق کامل توسعه اجتماعی و اقتصادی به ویژه در کشورهای در حال توسعه شود، منع شده‌اند.

۳۱- ما باور داریم که کنوانسیون چارچوب سازمان ملل پیرامون تغییر اقلیم، مهمترین ابزار بین‌المللی و بین دولتی برای بررسی رویکرد جهانی به موضوع تغییر اقلیم است. ما بر آن هستیم تا به‌گونه‌ای بنیادین و سرنوشت‌ساز، موضوع تهدیدهای ناشی از تغییر اقلیم و تخریب زیست‌محیطی را بررسی کنیم. بررسی پدیده تغییر اقلیم به واسطه دارابودن ماهیت جهانی، به گسترده‌ترین نوع همکاری‌های بین‌المللی نیازمند است که (این امر) باید با هدف تسریع کاهش انتشار جهانی گازهای گلخانه‌ای و همینطور بررسی موضوع سازگاری با آثار زیانبار تغییر اقلیم، صورت پذیرد. ما با نگرانی تمام به این آگاهی رسیده‌ایم که میان عملکردهای متعدد کشورهای عضو کنوانسیون یاد شده برای کاهش میزان سالانه انتشار جهانی گازهای گلخانه‌ای تا سال ۲۰۲۰ و راه‌های متعدد انتشار این گازها هنوز شکاف بزرگی وجود دارد و این مسئله احتمالاً تحقق هدف جلوگیری از افزایش دمای میانگین جهانی به بیشتر از ۲ درجه سلسیوس یا ۱٫۵ درجه سلسیوس بالاتر از دمای دوران پیش-صنعتی را در عین امکان‌پذیری، دشوار می‌سازد.

۳۲- در حالی که چشم‌به‌راه برگزاری بیست‌ویکمین کنفرانس کشورهای عضو کنوانسیون چارچوب سازمان ملل پیرامون تغییر اقلیم هستیم که قرار است در پاریس برگزار شود، ما بر تعهد همه کشورهای در جهت دستیابی به توافق جهانی و آرمانی در زمینه تغییر اقلیم تأکید داریم. ما بار دیگر تأکید می‌کنیم که سند الحاقی به این کنوانسیون، یا هر سند حقوقی دیگر و یا نتیجه توافق‌شده کنفرانس یادشده که در چارچوب کنوانسیون مذکور دارای بعد حقوقی خواهد شد، باید بتواند به‌گونه‌ای متوازن در کنار سایر مسائل مطروحه در آن به کاهش (تغییر اقلیم و آثار آن)، سازگاری (با تغییر اقلیم و آثار آن)، تأمین مالی، توسعه و انتقال فناوری و ظرفیت‌سازی و شفافیت در رویکردهای اتخاذ شده و در اقدام‌های پشتیبانی نیز بپردازد.

۳۳- ما به این آگاهی رسیده‌ایم که توسعه اقتصادی و اجتماعی به مدیریت پایدار منابع طبیعی سیاره زمین وابسته است؛ بنابراین ما برآنیم تا از اقیانوس‌ها و دریاها، منابع آب شیرین، جنگل‌ها، کوه‌ها و مناطق خشک، تنوع زیستی، بوم‌سازگان‌ها و حیات وحش حفاظت به عمل آوریم و به‌گونه‌ای پایدار از این منابع استفاده کنیم. به علاوه، ما مصمم به ترویج گردشگری پایدار، رفع مشکل

کمبود و آلودگی آب، تقویت همکاری‌ها برای مبارزه با بیابان‌زایی، طوفان‌های شن، تخریب سرزمین و خشکسالی و بهبود استقامت در مقابل بلایای طبیعی و کاهش آنها هستیم. در این راستا ما مشتاقانه در انتظار برگزاری سیزدهمین نشست از کنفرانس‌های کشورهای عضو کنوانسیون تنوع زیستی که قرار است در مکزیک برگزار شود، هستیم.

۳۴- ما به این امر واقف هستیم که مدیریت و توسعه پایدار شهری دو عامل حیاتی در تحقق زندگی کیفی برای مردم هستند. ما با مسئولان محلی و جوامع برای بازسازی و برنامه‌ریزی شهری شهرهای مان و زیستگاه‌های انسانی همکاری می‌کنیم تا به این روش، انسجام اجتماعی و امنیت فردی را ترویج، و برای نوآوری و اشتغال ایجاد انگیزه کنیم. ما آثار منفی فعالیت‌های شهری و مواد شیمیایی را که برای محیط زیست و سلامت انسان مضر هستند، کاهش خواهیم داد و این کار را از طریق مدیریت سالم زیست-محیطی و استفاده سالم از مواد شیمیایی، کاهش و بازیافت مواد زائد و استفاده بهینه از آب و انرژی انجام خواهیم داد. ما برای کاهش اثرگذاری منفی شهرها بر نظام اقلیم جهانی تلاش خواهیم کرد. به علاوه، در تدوین سیاست‌ها و راهبردهای ملی توسعه به روندهای رشد و نمو جمعیتی توجه خواهیم کرد. ما مشتاقانه منتظر برگزاری کنفرانس سازمان ملل، پیرامون شهرسازی و توسعه پایدار شهری که قرار است به زودی در کیتو، اکوادور، برگزار شود، هستیم.

۳۵- توسعه پایدار در نبود صلح و امنیت نمی‌تواند تحقق یابد و صلح و امنیت نیز در نبود توسعه پایدار به مخاطره می‌افتند. دستور کار جدید (حاضر) با وقوف به لزوم ساختن جوامعی فراگیر، عادل و صلح‌آمیز که امکان دسترسی برابر به عدالت را فراهم می‌کنند و بر مبنای احترام به حقوق بشر (از جمله حق بشر به توسعه و پیشرفت)، حاکمیت مؤثر قانون و راهبری خوب در همه سطوح و همچنین بر مبنای ایجاد نهادهایی تأثیرگذار، شفاف و پاسخ‌گو استقرار یافته‌اند، تدوین شده است. عواملی که مبنای ایجاد خشونت، ناامنی و بی‌عدالتی هستند مانند نابرابری، فساد، حاکمیت نامناسب و قاچاق غیر قانونی دارایی و تسلیحات از مواردی هستند که در این دستورکار به آن‌ها پرداخته شده است. ما باید تلاش‌های خود را برای خاتمه دادن به درگیری و یا پیشگیری از آن و همین‌طور برای حمایت از کشورهایی که در شرایط پس از جنگ به سر می‌برند، دو برابر کنیم. از جمله روش‌های تحقق این امر، تضمین حضور زنان در فعالیت‌های صلح‌آفرینی و در عرصه دولت-ملت‌سازی است. برای تحقق کامل حق خودمختاری افراد ساکن در سرزمین‌های اشغال شده و یا مستعمره‌ها، با نظر به اینکه این عوامل همواره بر محیط‌زیست، توسعه اجتماعی و همچنین بر اقتصاد افراد تأثیر منفی دارد، از همه (بازیگران) می‌خواهیم تا برای رفع موانع موجود در راه تحقق حق خودمختاری افراد، هم‌نوا با حقوق بین‌الملل، اقدام‌های مؤثرتری را انجام دهند.

۳۶- ما به ترویج تفاهم متقابل، بردباری، احترام متقابل و تحقق اخلاق شهروندی جهانی و مسئولیت مشترک، متعهد می‌شویم. ما به تنوع طبیعی و فرهنگی جهان اذعان داریم و به این باور رسیده‌ایم که همه فرهنگ‌ها و تمدن‌ها می‌توانند در تحقق توسعه پایدار مشارکت داشته باشند و عوامل مهمی برای تحقق توسعه پایدار هستند.

۳۷- ورزش نیز از دیگر عوامل مهم در تحقق توسعه پایدار است. ما به نقش مهم ورزش در تحقق توسعه و استقرار صلح واقفیم و می‌دانیم که ورزش به واسطه ترویج احترام و بردباری و نقشی که در توانمندسازی زنان و جوانان، تک تک افراد و جوامع ایفا می‌کند و همینطور به واسطه نقش آن در تحقق بهداشت، آموزش و اهداف شمول اجتماعی، به استقرار صلح و توسعه کمک می‌کند.

۳۸- ما هم‌نوا با منشور سازمان ملل متحد، بار دیگر بر ضرورت احترام به تمامیت عرضی و استقلال سیاسی دولت‌ها تأکید می‌کنیم.

## روش‌های اجرا

۳۹- دامنه و ماهیت دستورکار جدید، نیازمند یک مشارکت جهانی از نو پویا شده است که ضامن اجرای آن باشد. ما به‌طور کامل به ایجاد یک چنین مشارکتی متعهد شده‌ایم. این چنین مشارکتی در سایه روحیه همبستگی جهانی، به ویژه همبستگی با فقیرترین و آسیب‌پذیرترین اقشار جوامع، ایجاد خواهد شد. مشارکتی از این نوع، همکاری جهانی بسیار نزدیکی را در حمایت از اجرای همه اهداف اصلی و فرعی دستورکار حاضر با مشارکت همه دولت‌ها، بخش خصوصی، جامعه مدنی، نظام ملل متحد و سایر بازیگران طلب می‌کند؛ ضمن اینکه نیازمند بسیج همه منابع موجود نیز هست.

۴۰- آشنایی با اهداف و روش‌های اجرا که در ذیل هدف (اصلی) ۱۷ و هر یک از اهداف توسعه پایدار آمده است، برای تحقق دستورکار حاضر اهمیت کلیدی دارند و به اندازه اهداف اصلی و فرعی آن دارای اهمیت هستند. دستورکار حاضر و اهداف توسعه پایدار، در قالب مشارکتی جهانی و از نو پویا شده برای توسعه پایدار محقق می‌شوند و پشتوانه این مشارکت اقدام‌ها و سیاست‌های ملموس مشخص شده در سند نهایی سومین کنفرانس بین‌المللی تأمین مالی برای توسعه است، که از ۱۳ تا ۱۶ جولای ۲۰۱۵ در آدیس آبابا برگزار شد. نظر به اینکه دستورکار اقدام آدیس آبابا بخشی تکمیلی و مهم از دستورکار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار است، ما از تأیید دستورکار اقدام آدیس آبابا توسط مجمع عمومی (سازمان ملل) استقبال می‌کنیم. ما به این آگاهی رسیده‌ایم که اجرای کامل دستورکار اقدام آدیس آبابا، برای تحقق اهداف اصلی و فرعی توسعه پایدار اهمیتی حیاتی دارد.



۴۱- ما به این امر واقفیم که هرکشوری بدو در قبال توسعه اجتماعی و اقتصادی خود مسئولیت دارد. دستورکار جدید به بررسی ابزارهای لازم برای اجرای اهداف اصلی و فرعی می‌پردازد. ما همچنین می‌دانیم که اجرایی شدن دستورکار نیازمند بسیج منابع مالی، ظرفیت‌سازی و انتقال فن‌آوری‌های سالم زیست‌محیطی به کشورهای درحال توسعه است. انتقال فن‌آوری‌ها همان‌طور که توافق شده است، باید بر مبنای شرایطی مناسب و درخور، به شکل ترجیحی یا امتیازی به کشور مربوطه انجام شود. منابع مالی عمومی، اعم از منابع بین‌المللی یا ملی، نقشی حیاتی در تأمین خدمات ضروری و کالاهای عمومی و در تسهیل دسترسی به سایر منابع مالی خواهند داشت. ما به نقش بخش خصوصی که تنوع زیادی دارد و گستره آن از فعالیت‌های تجاری کوچک، تا تعاونی‌ها و فعالیت‌های چندملیتی را شامل می‌شود و همین‌طور به نقش نهادهای جامعه مدنی و سازمان‌های بشردوستانه در اجرای دستورکار جدید اذعان داریم.

۴۲- ما از اجرای راهبردها و برنامه‌های اقدام مرتبط، از جمله: بیانیه و برنامه اقدام استانبول، نقشه راه (ساموا) اقدام‌های تسریع شده و متنوع برای کشورهای کوچک جزیره‌ای در حال توسعه، و برنامه اقدام وین درمورد کشورهای درحال توسعه محصور در خشکی برای دهه ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۵ حمایت می‌کنیم و بر اهمیت حمایت از دستورکار ۲۰۶۳ اتحادیه آفریقا و برنامه همکاری‌های جدید برای توسعه آفریقا که همگی بخشی مهم و تکمیلی از دستورکار جدید را تشکیل می‌دهند، مجدداً تأکید می‌کنیم. ما به چالش بزرگی که دستیابی به صلح ماندگار و توسعه پایدار برای کشورهایی که در شرایط جنگی و یا در دوران پسا جنگ به سر می‌برند ایجاد می‌کند آگاهی کامل داریم.

۴۳- ما تأکید می‌کنیم که منابع مالی عمومی بین‌المللی، نقش مهمی در کامل کردن تلاش کشورها برای جذب منابع عمومی داخلی، به ویژه در فقیرترین و آسیب‌پذیرترین کشورهای دارای منابع داخلی محدود، دارد. یکی از کاربردهای مهم منابع مالی عمومی بین‌المللی، و کمک‌های رسمی برای توسعه (ODA)، تسهیل تأمین منابع مالی اضافی از محل منابع خصوصی و دولتی است. تأمین‌کننده‌های کمک‌های رسمی برای توسعه بار دیگر بر تعهد خود، که از تعهدهای اکثر کشورهای توسعه یافته نیز هست برای دستیابی به هدف تخصیص ۰/۷ درصد از درآمد ناخالص داخلی به کمک‌های رسمی برای توسعه (ODA/GNI) به کشورهای در حال توسعه و ارتقای رقم ۰/۱۵ درصد از درآمد ناخالص داخلی به کمک‌های رسمی برای توسعه (ODA/GNI) به ۰/۲ درصد برای کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه یافتگی، تأکیدی دوباره داشتند.

۴۴- ما به اهمیت حمایت مؤسسه‌های مالی بین‌المللی، در چارچوب رسالت‌هایشان از فضای سیاست‌گذاری کشورهای در حال توسعه، به ویژه در حوزه‌های تجاری، سرمایه‌گذاری و توسعه صنعتی، واقف هستیم.<sup>۲</sup> ما بار دیگر به گسترش و تقویت صدا و مشارکت کشورهای در حال توسعه (از جمله کشورهای آفریقایی، کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه یافتگی، کشورهای در حال توسعه محصور در خشکی، کشورهای جزیره‌ای کوچک در حال توسعه و کشورهای دارای درآمد متوسط) در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی بین‌المللی، هنجارسازی و حاکمیت اقتصادی جهانی، متعهد می‌شویم.

۴۵- به‌علاوه، ما بر اهمیت نقش مهم پارلمان‌های ملی به‌واسطهٔ وظیفهٔ آن‌ها در امور مربوط به قانون‌گذاری و تصویب بودجه و همین‌طور در تضمین پاسخ‌گویی در فرایند اجرای مؤثر تعهدهای خود، اذعان داریم. دولت‌ها و مؤسسه‌های دولتی نیز باید برای اجرای این دستورکار همکاری نزدیکی با مسئولان محلی و منطقه‌ای، مؤسسه‌های زیرمنطقه‌ای، مؤسسه‌های بین‌المللی، دانشگاهیان، سازمان‌های بشردوستانه، گروه‌های داوطلب و سایرین، داشته باشند.

۴۶- ما بر نقش مهم و مزیت داشتن نظام ملل متحدی که منابع کافی داشته باشد، و به‌گونه‌ای مرتبط، منسجم و تأثیرگذار برای تحقق توسعه پایدار و دستیابی به اهداف آن تلاش و از آن حمایت کند، واقف هستیم. در عین تأکید بر اهمیت مالکیت ملی و راهبری در سطح کشوری، ما حمایت خود را از گفتگوهای جاری در شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل در مورد حضور بلند-مدت نظام توسعه ملل متحد در چارچوب دستورکار حاضر، اعلام می‌کنیم.

## بازبینی و پیگیری

۴۷- دولت‌های ما، مسئولیت مهم پیگیری و بررسی پیشرفت حاصل در اجرای اهداف اصلی و فرعی دستورکار حاضر را در سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای و جهانی در ۱۵ سال آینده بر عهده خواهند داشت. به منظور حمایت از شفافیت در قبال شهروندانمان ما امکان پیگیری و بررسی نظام‌مند اجرای دستورکار حاضر را در سطوح مختلف یادشده مطابق با موارد مندرج در این دستورکار و همچنین در دستورکار اقدام آدیس آبابا، فراهم می‌کنیم. مجمع سیاسی عالی‌رتبه که تحت نظر مجمع عمومی و شورای اجتماعی و اقتصادی سازمان ملل فعالیت می‌کند مسئولیت نظارت بر امور پیگیری و بررسی اجرای دستور کار را در سطح جهانی بر عهده خواهد داشت.

---

<sup>۲</sup> توضیح مترجم: منظور، فراهم کردن فضا و فرصت برای کشورها در ایجاد تعادل بین ملزومات بین‌المللی جهانی‌شدن تجارت از یک سو و سیاست‌ها و اولویت‌های ملی خود از سوی دیگر است.

۴۸- برای کمک به این اقدام، شاخص‌هایی طراحی شده است. به منظور اندازه‌گیری پیشرفت حاصل شده و تضمین مشارکت همه در این فرایند، به داده‌های مجزای کیفی، قابل دست رسی، به‌هنگام و موثق نیاز خواهیم داشت. این داده‌ها لازمهٔ تصمیم‌گیری هستند. هر جا که ممکن باشد می‌بایست از داده و اطلاعات قابل دست‌رسی از طریق سازوکارهای موجود گزارش‌دهی استفاده شود. ما برآنیم تا تلاش‌های خود را برای تقویت ظرفیت‌های آماری در کشورهای در حال توسعه، به ویژه کشورهای آفریقایی، کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه یافتگی، کشورهای در حال توسعهٔ محصور در خشکی، کشورهای جزیره‌ای کوچک در حال توسعه و کشورهای دارای درآمد متوسط، افزایش دهیم. برای تکمیل تولید ناخالص ملی، برآنیم تا اقدام‌های گسترده‌تری را برای پیشرفت در اجرای دستورکار تدوین و اتخاذ کنیم.

### فراخوان اقدام برای ایجاد تغییر در جهان‌مان

۴۹- هفتاد سال پیش، نسل قبل رهبران جهانی برای تأسیس سازمان ملل متحد گرد هم آمدند. آن‌ها این سازمان و ارزش‌هایی زیربنایی همچون صلح، گفت و گو و همکاری بین‌المللی را بر خاکسترهای جنگ و اختلاف‌ها بنا نهادند. تجسم عالی آن ارزش‌ها، منشور سازمان ملل متحد است.

۵۰- امروز نیز ما درگیر اتخاذ تصمیمی مهمی از منظر تاریخی هستیم. ما به دنبال ایجاد آینده‌ای بهتر برای همه، به ویژه میلیون‌ها نفری هستیم که شانس برخورداری از زندگی آبرومندانه، شرافت‌مندانه و ارزشمند را نداشته‌اند و نتوانسته‌اند از نهایت توان انسانی خود بهره بگیرند و آنچه را که به واسطهٔ انسان بودن سزاوار آن هستند را داشته باشند. ما می‌توانیم اولین نسلی باشیم که موفق شده است فقر را پایان دهد، همانطور که شاید آخرین نسلی باشیم که شانس نجات دادن زمین به آن داده شده است. اگر بتوانیم به اهداف خویش جامعهٔ عمل بپوشانیم جهان در سال ۲۰۳۰ مکان بهتری (از زمان حال آن) خواهد بود.

۵۱- آنچه که امروز اعلام می‌داریم - دستورکاری برای اقدام جهانی در ۱۵ سال آینده - در واقع منشوری برای مردم و سیارهٔ زمین در قرن بیست‌ویکم است. کودکان و زنان و مردان جوان، عاملان مهمی برای تغییر هستند و دستورکار حاضر و اهداف جدید را ابزاری برای کاربرد ظرفیت‌های نامحدودشان برای پویا شدن در جهت ایجاد جهانی بهتر خواهند یافت.

۵۲- گفتار آغازین منشور سازمان ملل این چنین است "ما مردم". امروز نیز "ما مردم" هستیم که عزم را برای سفر به ۲۰۳۰ جزم کرده‌ایم و قدم در راه آن نهاده‌ایم. سفر ما نه تنها مجالس، بلکه دولت‌ها، نظام ملل متحد، سایر مؤسسه‌های بین‌المللی، مسئولان

محلی، مردم بومی، جامعه مدنی، فعالیت‌های تجاری و بخش خصوصی، جامعه علمی و دانشگاهی و همه مردم را شامل می‌شود. میلیون‌ها نفر تاکنون درگیر آن شده‌اند و این دستورکار را در اختیار خواهند داشت. این سند دستورکاری است برای مردم که توسط مردم تدوین شده است و برای آنها اجرا می‌شود و باور داریم که همین عامل تضمین کننده موفقیت آن نیز هست.

۵۳- آینده بشریت و سیاره‌امان در دستان خودمان است. علاوه بر ما نسل جوان امروز نیز که راهگشای نسل‌های آینده هستند در حفظ آینده بشریت و سیاره زمین نقش دارند. ما نقشه راه تحقق توسعه پایدار را مشخص کرده‌ایم. این مسئولیت همه ماست که موفقیت سفر و برگشت‌ناپذیری دست‌آوردهای آن را تضمین کنیم.

### اهداف اصلی و فرعی توسعه پایدار

۵۴- به دنبال یک فرایند گسترده مذاکره‌های بین‌دولتی و بر مبنای پیشنهاد گروه کاری اینترنتی اهداف توسعه پایدار که حاوی توضیحاتی جامع در مورد توسعه پایدار در همه حوزه‌ها است، اهداف اصلی و فرعی که در مورد آنها به توافق رسیده‌ایم به شرح زیر هستند:

۵۵- اهداف اصلی و فرعی، به هم وابسته و جدایی‌ناپذیر هستند، ماهیتی جهانی دارند و کاربرد آنها نیز جهانی است، ضمن اینکه در تدوین آنها درجات مختلف توسعه، ظرفیت‌ها و واقعیت‌های ملی کشورها مد نظر بوده است و در نهایت احترام به اولویت‌ها و سیاست‌های ملی کشورها تدوین شده‌اند. اهداف فرعی تعیین شده، آرمانی و جهانی هستند. هر دولت، اهداف ملی خود را با نظر به میزان اهمیت آن اهداف و تعهد جهانی برای تحقق آنها تعیین کرده؛ ضمن اینکه در این فرایند توجه ویژه‌ای به شرایط حاکم بر فضای ملی خود نیز داشته است. به علاوه، تشخیص و تعیین چگونگی ادغام اهداف فرعی آرمانی و جهانی در فرایندهای برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و راهبردهای ملی بر عهده خود دولت‌ها است. لزوم تشخیص و پذیرش ارتباط میان توسعه پایدار و سایر فرایندهای مرتبط جاری در حوزه‌های زیست‌محیطی، اجتماعی و اقتصادی اهمیت زیادی دارد.

۵۶- تصمیم‌گیری در مورد اهداف اصلی و فرعی یادشده را با علم به اینکه هر یک از کشورها با چالش‌هایی برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار مواجه هستند انجام دادیم؛ ضمن اینکه به چالش‌های ویژه پیش روی کشورهای آسیب‌پذیرتر، به ویژه

<sup>۳</sup> (این مطلب) در گزارش گروه کاری اینترنتی مجمع عمومی سازمان ملل در رابطه با اهداف توسعه پایدار قابل دسترسی است. رجوع کنید به: A/68/970 and Corr.1 و سند 2 and A/68/970/Add.1

کشورهای آفریقایی، کشورهای با پایین ترین سطح توسعه یافتگی، کشورهای در حال توسعه محصور در خشکی و کشورهای جزیره‌ای کوچک در حال توسعه و چالش‌های ویژه پیش روی کشورهای دارای درآمد متوسط واقف هستیم. به‌علاوه، کشورهای درگیر جنگ نیز نیازمند توجه ویژه هستند.

۵۷- ما متوجه شده‌ایم که اطلاعات پایه برای تعدادی از اهداف فرعی همچنان در دست نیست و به این واسطه خواهان حمایت‌های بیشتر برای تقویت فعالیت‌های مربوط به گردآوری اطلاعات و ظرفیت‌سازی در کشورهای عضو برای ایجاد پایگاه‌های اطلاع‌رسانی ملی و بین‌المللی در کشورهایی هستیم که فاقد پایگاه‌های اطلاع‌رسانی هستند. ما نسبت به رفع مشکل گردآوری اطلاعات متعهد می‌شویم تا به این واسطه هر چه بهتر به اندازه گیری پیشرفت، به ویژه در مورد اهداف فرعی فاقد شاخص‌های عددی (کمی) روشن، اقدام کنیم.

۵۸- ما تلاش مداوم دولت‌ها را به هر شکلی که باشد، برای رویارویی با مشکلات و موانع موجود برسر راه اجرای دستورکارمان ارج می‌نهیم و به اهداف و رسالت‌های این فرایندها احترام می‌گذاریم. نیت ما این است که دستورکار و (شیوه) اجرای آن حامی فرایندهای (ملی) یادشده باشد و هیچ‌گونه منافاتی با آنها و تصمیم‌هایی که در چارچوب آنها اتخاذ می‌شود، نداشته باشد.

۵۹- ما به این موضوع واقف هستیم که هر کشوری برای تحقق توسعه پایدار رویکردها، دیدگاه‌ها، الگوها و ابزارهای خاص خود را دارد که این‌ها در چارچوب اولویت‌های ملی و شرایط حاکم بر فضای ملی کشورها تعیین می‌شوند. ما بار دیگر تأکید می‌کنیم که سیاره زمین و بوم‌سازگان‌های آن، خانه مشترک ما هستند و اینکه اصطلاح "مادر زمین" (Mother Earth) اصطلاح مشترکی است که در تعدادی از کشورها و مناطق از آن استفاده می‌شود.

## اهداف اصلی توسعه پایدار

- هدف اصلی ۱. پایان دادن به فقر در همه اشکال آن (و) در همه جا
- هدف اصلی ۲. پایان دادن به گرسنگی، تحقق امنیت غذایی و تغذیه بهتر و توسعه کشاورزی پایدار
- هدف اصلی ۳. تضمین دارا بودن زندگی توأم با سلامتی و ترویج رفاه برای همه و در همه سنین
- هدف اصلی ۴. تضمین آموزش فراگیر و کیفی منصفانه و ترویج فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر برای همه
- هدف اصلی ۵. دستیابی به تساوی جنسیتی و توانمندسازی همه زنان و دختران
- هدف اصلی ۶. تضمین دسترسی به آب و مدیریت پایدار آب و بهداشت برای همه
- هدف اصلی ۷. تضمین دسترسی به منابع انرژی مقرون‌به‌صرفه، مطمئن، پایدار و نوین
- هدف اصلی ۸. ترویج رشد اقتصادی ماندگار، فراگیر و پایدار، اشتغال کامل و بهره‌ور و اشتغال شرافتمندانه برای همه
- هدف اصلی ۹. ساختن زیربنای مقاومتی، ترویج صنعتی‌سازی پایدار و فراگیر، و ترویج نوآوری
- هدف اصلی ۱۰. کاهش نابرابری در درون و در میان کشورها
- هدف اصلی ۱۱. تبدیل شهرها و سکونت‌گاه‌های انسانی به مکان‌های همه‌شمول، امن، مقاوم و پایدار
- هدف اصلی ۱۲. تضمین الگوهای پایدار تولید و مصرف
- هدف اصلی ۱۳. اقدام فوری برای رویارویی با تغییر اقلیم و آثار آن<sup>۴</sup>

<sup>۴</sup> با اذعان به این مطلب که کنوانسیون چارچوب سازمان ملل متحد پیرامون تغییر اقلیم، مهم‌ترین سند جهانی و بین‌دولتی برای تبادل نظر در خصوص دستیابی به پاسخی جهانی در مورد تغییر اقلیم است.

هدف اصلی ۱۴. حفاظت و استفاده پایدار از اقیانوس‌ها، دریاها، و منابع دریایی برای توسعه پایدار

هدف اصلی ۱۵. پاسداشت، احیا و ترویج استفاده پایدار از بوم‌سازگان‌های زمینی، مدیریت پایدار جنگل‌ها، مبارزه با بیابانی‌زایی و توقف و معکوس‌سازی روند تخریب (یا فرسایش) زمین و همچنین متوقف ساختن تخریب تنوع زیستی

هدف اصلی ۱۶. ترویج جوامع صلح‌آمیز و فراگیر برای توسعه پایدار، برقراری امکان دسترسی به عدالت برای همه و ایجاد مؤسسه‌های مؤثر، پاسخ‌گو و فراگیر در همه سطوح

هدف اصلی ۱۷. تقویت ابزار اجرا و احیای همکاری‌های جهانی برای تحقق توسعه پایدار.

#### هدف اصلی ۱. پایان دادن به فقر در همه اشکال آن (و) در همه جا

۱-۱- ریشه‌کنی فقر مطلق - که اکنون با مقیاس درآمد کمتر از ۱/۲۵ دلار در روز سنجیده می‌شود - برای همه انسان‌ها و در همه

جای جهان تا سال ۲۰۳۰

۱-۲- حداقل، به نصف رساندن تعداد مردان، زنان و کودکانی که در فقر زندگی می‌کنند - با تأکید بر همه اشکال فقر بنابر تعاریف

ملی آن - تا سال ۲۰۳۰

۱-۳- ایجاد نظام‌های حفاظتی اجتماعی مناسب و انجام اقدام‌های اجرایی مناسب برای تحقق آن‌ها برای همه، به ویژه برای اقشار

بسیار پایین اجتماع و تحت پوشش قرار دادن فقرا و اقشار آسیب‌پذیر، تا سال ۲۰۳۰

۱-۴- تضمین تحقق برابری حق دسترسی به منابع اقتصادی و خدمات پایه، مالکیت و کنترل مالکیت از جمله در مورد زمین و

سایر اشکال دارایی، ارثیه، منابع طبیعی، خدمات مناسب جدید در حوزه فناوری و خدمات مالی از جمله اعطای وام‌های خود -

اشتغالی کوتاه‌مدت برای همه مردان و زنان، به ویژه فقرا و اقشار آسیب‌پذیر، تا سال ۲۰۳۰

۱-۵- بالا بردن مقاومت فقرا و اقشار آسیب‌پذیر و کاهش آسیب‌پذیری و ممانعت از قرار گرفتن آن‌ها در معرض حوادث حاد اقلیمی

و سایر تکانه‌ها و بلایای زیست‌محیطی، اجتماعی و اقتصادی، تا سال ۲۰۳۰

۱-الف- تضمین بسیج قابل ملاحظه منابع از خاستگاه‌های مختلف: به ویژه از طریق ارتقای همکاری‌های توسعه‌ای با هدف تأمین

منابع کافی و قابل پیش‌بینی برای کشورهای در حال توسعه، به ویژه کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه یافتگی، برای اجرای

برنامه‌ها و سیاست‌گذاری، برای پایان دادن به همه اشکال فقر.

۱-ب- تدوین چارچوب‌های مطمئن سیاست‌گذاری در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی بر مبنای راهبردهای توسعه جنسیت-محور و راهبردهای متناسب با شرایط فقرا به منظور حمایت از سرمایه‌گذاری تسریع‌شده در اقدام‌های مرتبط با ریشه‌کنی فقر.

## هدف اصلی ۲: پایان دادن به گرسنگی، تحقق امنیت غذایی و تغذیه بهتر و توسعه کشاورزی پایدار

۱-۲- پایان دادن به فقر و تضمین دسترسی همه، به ویژه فقرا و اقشار آسیب‌پذیر، از جمله نوزادان، به غذای سالم، مغذی و کافی در سراسر سال، تا سال ۲۰۳۰

۲-۲- پایان دادن به همه اشکال سوء تغذیه تا سال ۲۰۳۰ و دسترسی به اهداف مورد توافق بین‌المللی تا سال ۲۰۲۵ در مورد کاهش رشد (رشد قوی نسبت به سن و رشد وزنی نسبت به قد) در کودکان زیر پنج سال و پاسخ‌گویی به نیازهای غذایی دختران نوجوان، (زنان) باردار و مادران شیرده و سالمندان

۲-۳- افزایش دوبرابری درآمد و بهره‌وری تولیدکنندگان جزء مواد غذایی، به ویژه زنان، بومیان، کشاورزان خانوادگی، دامداران و ماهی‌گیرها، از جمله از طریق دسترسی امن و آسان به زمین و سایر منابع حاصلخیز و درآمد، دانش، خدمات مالی، بازارها و فرصت‌هایی برای ارتقای ارزش افزوده و اشتغال در مکانی غیر از مزرعه، تا سال ۲۰۳۰

۲-۴- تضمین استقرار نظام‌های پایدار تولید مواد غذایی و اتخاذ روشهای انعطاف‌پذیر در کشاورزی تا سال ۲۰۳۰، که باعث افزایش بهره‌وری و تولید می‌شوند و به حفظ بوم‌سازگان‌ها کمک می‌کنند که خود باعث تقویت ظرفیت‌های سازگاری با تغییر اقلیم، شرایط حاد آب و هوایی، خشکسالی، سیل و سایر بلاها هستند و به شکل تدریجی به بهبود کیفیت زمین و خاک کمک می‌کنند.

۲-۵- حفظ تنوع ژنتیکی دانه‌ها، گیاهان پرورشی، و حیوانات پرورشی و اهلی شده و گونه‌های مرتبط وحشی آنها، از جمله از طریق: ایجاد بانک‌های متنوع دانه و گیاه در سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که به‌گونه خردمندانه‌ای مدیریت شود و به-اشتراک‌گذاری و ترویج دسترسی به مزایای ناشی از استفاده از منابع ژنتیکی و دانش سنتی وابسته به آن، مطابق با توافقات بین-المللی، تا سال ۲۰۲۰

۲-الف- افزایش سرمایه‌گذاری، از جمله از طریق: تقویت همکاری‌های بین‌المللی در حوزه‌های مربوط به زیربنای روستایی، خدمات پژوهشی در کشاورزی و تربیت کشاورز به منظور به‌کارگیری دانش جدید و فعالیت‌های پژوهشی در کشاورزی، توسعه فناوری و استقرار بانک‌های ژنوم برای گیاه و دام با هدف ارتقا ظرفیت بهره‌وری کشاورزی در کشورهای در حال توسعه؛ به ویژه در کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه یافتگی

۲-ب- تصحیح و پیشگیری از محدودیت‌ها و هرگونه تحریف تجاری در بازارهای کشاورزی جهانی، از جمله از طریق: حذف موازی همه انواع و اشکال سوبسیدهای کشاورزی در حوزه صادرات و اصلاح همه قوانین حاکم بر صادرات اقلام کشاورزی که تأثیر مشابهی



(با مورد سوبسیدها) دارند. اصلاحات یادشده در راستای دستورکار توسعه دوحه (سند نهایی دور مذاکرات سازمان تجارت جهانی در دوحه) انجام خواهد شد.

۲-ج- اتخاذ اقدام‌هایی برای تضمین عملکرد درست بازارهای اقلام غذایی و مشتقات آنها و تسهیل دسترسی به موقع به اطلاعات بازار، از جمله در ارتباط با ذخایر غذایی، به منظور محدود کردن نوسان شدید و تزلزل قیمت‌های مواد غذایی.

### هدف اصلی ۳. تضمین دارا بودن زندگی توأم با سلامت و ترویج رفاه برای همه و در همهٔ سنین

۳-۱- کاهش مرگ و میر مادران در سراسر جهان به کمتر از هفتاد درصد به ازاء هر صد هزار نفر تا سال ۲۰۳۰

۳-۲- پایان دادن به مرگ‌های قابل پیشگیری در نوزادان و کودکان زیر پنج سال تا سال ۲۰۳۰. در این حرکت، هدف همهٔ کشورها باید کاهش میزان مرگ و میر نوزادان به کمتر از دوازده نفر به ازاء هر هزار نوزاد زنده متولد شده و کاهش مرگ و میر کودکان زیر پنج سال به حداقل کمتر از بیست و پنج نفر به ازاء هر هزار کودک باشد.

۳-۳- پایان دادن به بیماری‌های همه‌گیر مانند ایدز، سل، مالاریا و بیماری‌های نادیده گرفته شدهٔ ویژه مناطق حاره و مبارزه با هیپاتیت، بیماری‌های منتقل شده از آب و سایر بیماری‌های واگیردار، تا سال ۲۰۳۰

۳-۴- کاهش تعداد مرگ‌های زود هنگام ناشی از بیماری‌های غیرواگیر از طریق پیشگیری و درمان و ترویج بهداشت روانی و رفاه، تا سال ۲۰۳۰

۳-۵- تقویت پیشگیری و درمان سوءمصرف مواد، از جمله سوءمصرف مواد مخدر و استفادهٔ مضر از الکل

۳-۶- به نیمه رساندن تعداد مرگ‌ها و مصدومیت‌های ناشی از ترافیک جاده‌ای در سطح جهان، تا سال ۲۰۲۰

۳-۷- تضمین دسترسی جهانی به خدمات بهداشتی و درمانی در حوزهٔ مسائل جنسی و باروری، از جمله در راستای تنظیم خانواده، آموزش و اطلاع‌رسانی و ادغام بهداشت باروری در برنامه‌ها و راهبردهای ملی، تا سال ۲۰۳۰

۳-۸- تحقق هدف دسترسی جهانی به بهداشت، از جمله دسترسی به همهٔ خدمات کیفی بهداشتی مورد نیاز بدون اینکه فرد از نظر مالی با سختی روبه‌رو شود، دسترسی به خدمات بهداشتی کیفی ضروری و دسترسی امن، مؤثر، کیفی و مقرون‌به‌صرفه به داروها و واکسن‌های ضروری برای همه.

۳-۹- کاهش چشمگیر تعداد مرگ و میرها و بیماری‌های ناشی از مواد شیمیایی خطرناک و آلودگی هوا، آب و خاک، تا سال ۲۰۳۰

۳-الف- تقویت اجرای کنوانسیون چارچوب سازمان بهداشت جهانی پیرامون کنترل (تولید) توتون و تنباکو در همه کشورهای، به گونه‌ای مناسب.

۳-ب- حمایت از پژوهش و تولید واکسن و دارو برای بیماری‌های واگیردار و بیماری‌های غیرواگیر که در بدو امر کشورهای در حال توسعه را تحت تأثیر قرار می‌دهند، فراهم آوردن امکان دسترسی به داروها و واکسن‌های مقرون به صرفه، در راستای اعلامیه دوحه در مورد تریپس و بهداشت عمومی، که بر حق کشورهای در حال توسعه برای بهره‌برداری کامل از شرایط مطروحه در موافقت‌نامه جنبه‌های تجاری حق مالکیت فکری (تریپس) در خصوص انعطاف‌پذیری برای حفظ بهداشت عمومی و به خصوص فراهم آوردن امکان دسترسی به دارو برای همه، تأکید دارد.

۳-ج- افزایش چشمگیر کمک‌های مالی در حوزه بهداشت و استخدام، توسعه، آموزش و نگهداری نیروی کار بهداشت و درمان در کشورهای در حال توسعه، به ویژه در کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه یافتگی و کشورهای جزیره‌ای کوچک در حال توسعه

۳-د- تقویت ظرفیت‌های همه کشورهای، به ویژه کشورهای در حال توسعه، برای هشدار به‌هنگام، کاهش مخاطرات و مدیریت خطرهای بهداشتی در سطوح جهانی و ملی

#### هدف اصلی ۴. تضمین آموزش فراگیر و کیفی منصفانه و ترویج فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر برای همه

۴-۱- تضمین اینکه همه دختران و پسران تا سال ۲۰۳۰ دوره‌های آموزش ابتدایی و متوسطه را به شکل کیفی، منصفانه و بدون پرداخت هیچ‌گونه شهریه به‌طور کامل و با دستیابی به نتایج مؤثری در حوزه یادگیری به پایان برسانند.

۴-۲- تضمین دسترسی همه دختران و پسران به آموزش پیش‌دبستانی و مراقبت و رشد کیفی در اوان کودکی، به منظور آماده‌سازی آن‌ها برای آموزش ابتدایی، تا سال ۲۰۳۰

۴-۳- تضمین دسترسی برابر همه زنان و مردان به آموزش عالی و دانشگاهی و آموزش فنی و حرفه‌ای مقرون‌به‌صرفه و کیفی، تا سال ۲۰۳۰

۴-۴- افزایش چشمگیر تعداد جوانان و بزرگسالان دارای مهارت‌های مرتبط، از جمله مهارت‌های فنی و حرفه‌ای (لازم) برای اشتغال، یافتن شغل شرافتمندانه و (نیز) کارآفرینی، تا سال ۲۰۳۰

۴-۵- ریشه‌کنی نابرابری‌های جنسیتی در آموزش و تضمین دسترسی برابر به همهٔ مقاطع آموزش و تربیت فنی (و حرفه‌ای) برای افسار آسب‌پذیر، از جمله معلولان، افراد بومی و کودکانی که در شرایط آسب‌پذیر زندگی می‌کنند و یا خود آسب‌پذیر هستند، تا سال ۲۰۳۰

۴-۶- تضمین اینکه همهٔ جوانان و تعداد قابل ملاحظه‌ای از بزرگسالان، اعم از زن و مرد، به سواد خواندن، نوشتن و حساب کردن دست پیدا کنند، تا سال ۲۰۳۰

۴-۷- تضمین اینکه همهٔ یادگیرندگان، به دانش و مهارت‌های ضروری برای ترویج توسعهٔ پایدار دست بیابند؛ به ویژه از طریق آموزش برای توسعهٔ پایدار و (آموزش و ترویج) شیوه‌های زندگی پایدار، حقوق بشر، تساوی جنسیتی، ترویج فرهنگ صلح و نبود خشونت، شهروندی جهانی و احترام به تنوع فرهنگی و مشارکت فرهنگ در تحقق توسعهٔ پایدار، تا سال ۲۰۳۰

۴-الف- ایجاد و به‌روزرسانی امکانات آموزشی مناسب برای کودکان، معلولان و زنان و مردان و تأمین فضاهای یادگیری مؤثر، فراگیر، به‌دور از خشونت و امن برای همه

۴-ب- افزایش چشمگیر تعداد بورس‌های اعطا شده در جهان به کشورهای در حال توسعه، به ویژه کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه یافتگی، کشورهای جزیره‌ای کوچک در حال توسعه و کشورهای آفریقایی برای ثبت نام در مقطع آموزش عالی، از جمله در حوزهٔ آموزش (فنی و) حرفه‌ای، فناوری اطلاعات و ارتباطات، رشته‌های فنی، علمی و مهندسی، در کشورهای توسعه یافته و سایر کشورهای در حال توسعه، تا سال ۲۰۲۰

۴-ج- افزایش قابل ملاحظهٔ تأمین معلمان واجد شرایط، از جمله از طریق همکاری‌های بین‌المللی برای تربیت معلمان در کشورهای در حال توسعه، به ویژه کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه یافتگی و کشورهای جزیره‌ای کوچک در حال توسعه، تا سال ۲۰۳۰

## هدف اصلی ۵: دستیابی به تساوی جنسیتی و توانمندسازی همهٔ زنان و دختران

۵-۱- پایان دادن به همهٔ اشکال تبعیض علیه همهٔ زنان و دختران در همه جا

۲-۵- ریشه‌کنی همه‌انواع خشونت علیه همه‌ زنان و دختران در حوزه‌های عمومی و خصوصی، از جمله در زمینه‌ قاچاق انسان و سوءاستفاده‌های جنسی و غیره

۳-۵- ریشه‌کنی همه‌ اقدام‌های مضر، مانند ازدواج کودکان، ازدواج در سنین بسیار پایین و ختنه‌ زنان

۴-۵- به‌رسمیت شناختن و ارج نهادن به مراقبت‌های داخل منزل و خانه‌داری (کار در منزل) بدون دستمزد از طریق: تأمین خدمات عمومی، ایجاد زیربناها و تنظیم سیاست‌های حفاظت اجتماعی و ترویج مسئولیت مشترک در منزل و در محیط خانواده، تا جایی که مقررات ملی کشورها اجازه دهند.

۵-۵- تضمین مشارکت کامل و مؤثر زنان و قرار دادن فرصت‌های برابر (با مردان) در اختیارشان برای انتصاب به مسئولیت‌های بسیار بالا در همه‌ سطوح تصمیم‌گیری در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی و در زندگی عمومی

۶-۵- ضمانت دسترسی جهانی (زنان و دختران) به بهداشت باروری و بهداشت جنسی و دسترسی آن‌ها به حقوق باروری در راستای توافقات انجام شده در جریان کنفرانس بین‌المللی جمعیت و توسعه و (نیز بر مبنای) اعلامیه و برنامه‌ اقدام پکن، و بر مبنای اسناد نهایی به‌دست آمده از کنفرانس‌های بازنگری برگزار شده در این ارتباط

۵-الف- اجرای اصلاحاتی برای مقرر کردن حقوقی برابر با مردان برای دسترسی زنان به منابع اقتصادی و همین‌طور برقرای امکان مالکیت زنان و کنترل دارایی‌های آنان از قبیل زمین و سایر اشکال دارایی و برقرای حق دسترسی آن‌ها به خدمات مالی، ارثیه و منابع طبیعی، در راستای قوانین ملی (کشورها)

۵-ب- ارتقای کاربرد فناوری توانمندکننده، به ویژه فناوری اطلاعات و ارتباطات به منظور ترویج توانمندسازی زنان

۵-ج- تقویت و اتخاذ سیاست‌های مطمئن و مناسب و (همچنین) وضع قوانین قابل اجرا برای ترویج تساوی جنسیتی و توانمندسازی همه‌ زنان و دختران در همه‌ سطوح

**هدف اصلی ۶: تضمین دسترسی به آب و مدیریت پایدار آب و بهداشت برای همه**

۶-۱- تحقق دسترسی جهانی و منصفانه به آب آشامیدنی سالم و مقرون‌به‌صرفه برای همه، تا سال ۲۰۳۰

۲-۶- دستیابی به بهداشت کافی و منصفانه برای همه و پایان دادن به انجام قضای حاجت در ملاء عام، و بذل توجه خاص به نیازهای زنان و دختران و افرادی که در شرایط آسیب‌پذیر زندگی می‌کنند، تا سال ۲۰۳۰

۳-۶- بهبود کیفیت آب از طریق کاهش آلودگی، ریشه‌کنی تخلیه زباله در منابع آب و به حداقل رساندن آزادسازی مواد و ترکیبات شیمیایی خطرناک در آب، با هدف کاهش منابع آلوده تصفیه نشده به نصف و افزایش قابل ملاحظه فعالیت‌های بازیافت و مصرف امن (و) مجدد (از) مواد در سراسر جهان، تا سال ۲۰۳۰

۴-۶- افزایش قابل ملاحظه کارایی مصرف آب در همه حوزه‌ها و تضمین استخراج پایدار آب و عرضه آب شیرین برای روبرویی با مشکل کمبود آب و کاهش قابل ملاحظه تعداد افرادی که از مشکل کمبود آب در رنج هستند، تا سال ۲۰۳۰

۵-۶- مدیریت پایدار منابع آب مشترک (یا بین مرزی) در همه سطوح، از جمله از طریق همکاری‌های مناسب فراملی، تا سال ۲۰۳۰

۶-۶- حفاظت و احیای بوم‌سازگان‌های آبی (یا مرتبط با آب)، از جمله کوه‌ها، جنگل‌ها، تالاب‌ها، رودخانه‌ها، سفره‌های آب زیرزمینی و دریاچه‌ها، تا سال ۲۰۲۰

۶-الف- گسترش همکاری‌های بین‌المللی و حمایت از کشورهای در حال توسعه برای ظرفیت‌سازی در برنامه‌ها و فعالیت‌های مرتبط با آب و بهداشت، از جمله در حوزه‌های استحصال آب، شوری‌زدایی از آب، ارتقای بهره‌وری و کارایی آب، تصفیه فاضلاب و فناوری‌های بازیافت، تا سال ۲۰۳۰

۶-ب- حمایت و تقویت مشارکت جوامع محلی در بهبود مدیریت آب و بهداشت

**هدف اصلی ۷: تضمین دسترسی به منابع انرژی مقرون‌به‌صرفه، مطمئن، پایدار و نوین**

۷-۱- تضمین دسترسی به خدمات مقرون‌به‌صرفه، مطمئن و نوین در حوزه انرژی، تا سال ۲۰۳۰

۷-۲- افزایش قابل ملاحظه سهم انرژی‌های تجدیدپذیر در ترکیب جهانی انرژی، تا سال ۲۰۳۰

۷-۳- دو برابر کردن نرخ جهانی بهبود بهره‌وری و کارایی انرژی، تا سال ۲۰۳۰

۷-الف- تقویت همکاری‌های بین‌المللی برای تسهیل دسترسی به فناوری و امکان پژوهش در حوزه انرژی پاکیزه، از جمله انرژی تجدیدپذیر، ارتقای بهره‌وری و کارایی انرژی و دسترسی به فناوری پیشرفته و پاکیزه‌تر (تولید) سوخت فسیلی و ترویج سرمایه‌گذاری در تولید زیرساخت‌های انرژی و (دسترسی) به فناوری (تولید) انرژی پاکیزه، تا سال ۲۰۳۰

۷-ب- توسعه زیرساخت‌ها و به‌روزرسانی فناوری برای تأمین خدمات انرژی مدرن و پایدار برای همه در کشورهای در حال توسعه؛ به ویژه در کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی، کشورهای کوچک جزیره‌ای در حال توسعه و کشورهای در حال توسعه محصور در خشکی، در راستای برنامه‌های حمایتی ویژه (مربوط به این دسته از) کشورها، تا سال ۲۰۳۰

**هدف اصلی ۸: ترویج رشد اقتصادی ماندگار، فراگیر و پایدار، اشتغال کامل و بهره‌ور و اشتغال شرافتمندانه برای همه**  
۸-۱- حفظ و تداوم رشد سرانه اقتصادی بر مبنای شرایط ملی، به ویژه ارتقای رشد تولید ناخالص ملی به حداقل ۷ درصد در سال، در کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی

۸-۲- دستیابی به سطوح بالاتر بهره‌وری اقتصادی از طریق ایجاد تنوع به‌واسطه تولید محصولات جدید (و) یا ایجاد فعالیت‌های تجاری جدید، استفاده از فناوری‌های به‌روز (شده) و نوآوری، از جمله از طریق تمرکز بر بخش‌های دارای ارزش افزوده بالا که از نظر کاری و یا از نظر اشتغال نیروی انسانی نیز پرفشار هستند

۸-۳- ترویج سیاست‌های توسعه‌محوری که در حمایت از فعالیت‌های سودآور، تولید اشتغال شرافتمندانه، کارآفرینی، خلاقیت و نوآوری تدوین شده‌اند و شکل‌گیری و رشد فعالیت‌های تجاری خرد، کوچک و متوسط را منجر می‌شوند، به ویژه از طریق دسترسی به خدمات مالی

۸-۴- بهبود تدریجی کارایی منابع جهانی در حوزه‌های تولید و مصرف و تلاش برای جداسازی رشد اقتصادی از تخریب زیست-محیطی در راستای چارچوب ده‌ساله برنامه‌های مربوط به مصرف و تولید پایدار، با هدایت و راهبری کشورهای توسعه یافته، تا سال ۲۰۳۰

۸-۵- تحقق هدف دستیابی به اشتغال شرافتمندانه، کامل و سودآور برای همه زنان و مردان، از جمله برای جوانان و معلولان و همین‌طور دستیابی به پرداخت‌های مساوی برای فعالیت‌های کاری دارای ارزش یکسان (برای همه)، تا سال ۲۰۳۰

۸-۶- کاهش قابل ملاحظه تعداد جوانان بیکار، به دور مانده از تحصیل و (یا از) هرگونه آموزش، تا سال ۲۰۲۰

۸-۷- اقدام فوری و مؤثر برای ریشه‌کنی کار اجباری، خاتمه دادن به برده‌داری نوین و قاچاق انسان و ریشه‌کنی و ممانعت از بدترین اشکال کار کودکان، از جمله استخدام و استفاده از کودکان به عنوان سرباز و در نهایت پایان دادن به همه اشکال کار کودکان، تا سال ۲۰۲۵

۸-۸- حمایت از حقوق کار و ترویج فضای کار امن و سالم برای همه کارگران، از جمله کارگران مهاجر، به‌ویژه زنان مهاجر و افرادی که به مشاغل خطرناک اشتغال دارند

۸-۹- تدوین و اجرای سیاست‌هایی برای ترویج گردشگری پایدار که به تولید کار و ترویج فرهنگ و تولیدات محلی کمک می‌کند، تا سال ۲۰۳۰

۸-۱۰- افزایش ظرفیت‌های مؤسسه‌های مالی داخلی برای ترغیب و ترویج دسترسی به خدمات بانکی، بیمه و خدمات مالی برای همه

۸-الف- افزایش کمک‌ها برای حمایت از تجارت در کشورهای در حال توسعه، به‌ویژه کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی، از جمله در قالب چارچوب جامع ارتقاء یافته کمک‌های فنی تجاری به کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی  
۸-ب- تدوین و اجرای راهبردی جهانی برای اشتغال جوانان و اجرای معاهده بین‌المللی کار سازمان جهانی کار، تا سال ۲۰۲۰

### هدف اصلی ۹: ساختن زیربنای مقاومتی، ترویج صنعتی‌سازی پایدار و فراگیر و ترویج نوآوری

۹-۱- ایجاد زیرساخت‌های مقاوم، پایدار، مطمئن و کیفی، از جمله زیرساخت‌های منطقه‌ای و فراملی، برای حمایت از توسعه اقتصادی و رفاه انسانی با تمرکز بر دسترسی مقرون‌به‌صرفه و منصفانه برای همه.

۹-۲- ترویج صنعتی‌شدن پایدار و فراگیر و افزایش چشمگیر سهم صنعت از اشتغال و تولید ناخالص داخلی در راستای شرایط و نیازهای ملی و دوبرابر کردن سهم صنعت از موارد یاد شده در کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی، تا سال ۲۰۳۰

۹-۳- افزایش دسترسی فعالیت‌های تجاری کوچک، اعم از فعالیت‌های صنعتی و غیره، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، به خدمات مالی، از جمله نقدینگی مقرون‌به‌صرفه و ادغام تجارت‌های کوچک در بازاها و زنجیره‌های ارزشی

۹-۴- به‌روزرسانی زیرساخت‌ها و احیای صنایع برای پایدارسازی آن‌ها از طریق افزایش کارایی استفاده از منابع و استفاده بیشتر از فناوری‌ها و فرایندهای صنعتی پاک و سالم زیست‌محیطی توسط همه کشورهای در راستای ظرفیت‌هایشان، تا سال ۲۰۳۰

۹-۵- گسترش پژوهش علمی، به‌روزرسانی توانایی‌های فنی بخش صنعت در کشورها؛ به‌ویژه کشورهای در حال توسعه و همچنین ترغیب نوآوری و افزایش قابل ملاحظه تعداد کارکنان حوزه پژوهش و توسعه به ازاء هر یک میلیون نفر و گسترش پژوهش در بخش‌های دولتی و خصوصی و افزایش هزینه‌کرد (ملی برای) توسعه

۹-الف- تسهیل ایجاد زیرساخت‌های مقاوم و پایدار در کشورهای در حال توسعه، از طریق ارتقای حمایت‌های مالی، تکنولوژیک و فنی از کشورهای آفریقایی، کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی، کشورهای در حال توسعه محصور در خشکی و کشورهای کوچک جزیره‌ای در حال توسعه

۹-ب- پشتیبانی از توسعه داخلی فناوری، نوآوری و پژوهش در کشورهای در حال توسعه، از جمله از طریق ایجاد فضایی برای سیاست‌گذاری که علاوه بر سایر مزایا، زمینه‌ساز تنوع صنعتی و افزودن بر ارزش کالاها (نیز) باشد

۹-ج- افزایش قابل ملاحظه دسترسی به فناوری اطلاعاتی و ارتباطی و تلاش برای تحقق دسترسی مقرون‌به‌صرفه و جهانی به اینترنت در کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی، تا سال ۲۰۲۰

### هدف اصلی ۱۰: کاهش نابرابری در درون و در میان کشورها

۱۰-۱- رشد تدریجی و حفظ درآمد قشر سطح پایین جمعیت (جهان) که ۴۰ درصد کل جمعیت را شامل می‌شوند، به بالاتر از میانگین ملی، تا سال ۲۰۳۰

۱۰-۲- توانمندسازی همه و ترویج حضور فعال همه اقشار در حوزه‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، بدون توجه به سن، جنسیت، معلولیت، نژاد، قومیت، اصلیت، مذهب، وضعیت اقتصادی و غیره، تا سال ۲۰۳۰

۱۰-۳- تضمین ایجاد فرصت‌های برابر (برای همه) و کاهش نابرابری در دستیابی به نتیجه، از جمله از طریق از میان برداشتن قوانین، سیاست‌ها و اقدام‌های تبعیض‌آمیز و ترویج قانون‌گذاری، سیاست‌گذاری و انجام اقدام‌های مناسب در این رابطه

۱۰-۴- سیاست‌گذاری، به‌ویژه در حوزه‌های مالی، دستمزد و حمایت اجتماعی و دستیابی تدریجی به تساوی بیشتر



۱۰-۵- بهبود سازمان‌دهی و پایش مؤسسه‌ها و بازارهای مالی جهانی و تقویت اجرای این‌گونه قوانین.

۱۰-۶- تضمین حضوری پررنگ‌تر و توجه بیشتر به کشورهای در حال توسعه در تصمیم‌گیری‌ها در مؤسسه‌های مالی و اقتصادی بین‌المللی با هدف تبدیل این مؤسسه‌ها به نهادهایی مؤثرتر، مطمئن‌تر، پاسخ‌گوتر و با مشروعیت قانونی بیشتر

۱۰-۷- تسهیل جابه‌جایی مرتب، ایمن، منظم و مهاجرت مسئولان مردم، از جمله از طریق اجرای سیاست‌های برنامه‌ریزی شده و خوب مدیریت شده در زمینه مهاجرت

۱۰-الف- اجرای اصل (اتخاذ) رفتاری ویژه و متمایز در قبال کشورهای در حال توسعه؛ به‌ویژه کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی در راستای موافقت‌نامه‌های سازمان تجارت جهانی

۱۰-ب- ترغیب به ارائه کمک‌های رسمی برای توسعه و کمک مالی به کشورهایی که نیاز آن‌ها از همه بیشتر است، به‌ویژه کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی، کشورهای آفریقایی، کشورهای کوچک جزیره‌ای در حال توسعه و کشورهای در حال توسعه محصور در خشکی. این کمک‌ها در راستای مقررات ملی کشورها ارائه خواهد شد. از جمله راه‌های ارائه این‌گونه کمک‌ها، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی است.

۱۰-ج- کاهش هزینه‌های نقل و انتقال وجوه ارسالی کارگران مهاجر، به کمتر از ۳ درصد و از بین بردن روش‌های حواله‌کرد با هزینه‌ای بالاتر از ۵ درصد، تا سال ۲۰۳۰

**هدف اصلی ۱۱: تبدیل شهرها و سکونت‌گاه‌های انسانی به مکان‌های همه‌شمول، امن، مقاوم و پایدار**

۱۱-۱- تضمین دسترسی همه به مسکن مناسب، ایمن و مقرون‌به‌صرفه و همین‌طور به خدمات پایه در این حوزه‌ها و به‌روزرسانی (ونوسازی) محله‌های فقیرنشین، تا سال ۲۰۳۰

۱۱-۲- فراهم آوردن امکان دسترسی همه به سامانه‌های نقل و انتقال ایمن، مقرون‌به‌صرفه، قابل دسترسی و پایدار برای همه، ارتقای ایمنی جاده‌ها؛ به‌ویژه از طریق افزایش نقل و انتقال عمومی با توجه ویژه به نیازهای اقشار آسیب‌پذیر، از جمله زنان، دختران، معلولان و سایر افراد، تا سال ۲۰۳۰

۱۱-۳- افزایش شهرسازی پایدار و همه‌شمول و ظرفیت‌سازی برای طراحی و مدیریت سکونت‌گاه‌های شهری مشارکتی، جامع و پایدار در همه کشورهای، تا سال ۲۰۳۰

۱۱-۴- تحکیم تلاش برای حفاظت و پاسداشت میراث فرهنگی و طبیعی جهان

۱۱-۵- کاهش قابل ملاحظه میزان مرگ و میر و تعداد افرادی که تحت تأثیر قرار می‌گیرند و کاهش چشمگیر خسارت‌های اقتصادی مستقیم مرتبط با تولید ناخالص داخلی جهانی ناشی از بروز بلایای طبیعی، از جمله بلایای مرتبط با آب، با تأکید بر حمایت از فقرا و اقشار آسیب‌پذیر، تا سال ۲۰۳۰

۱۱-۶- کاهش سرانه آثار منفی پدیده‌های زیست‌محیطی بر شهرها، از جمله از طریق: توجه ویژه به کیفیت هوا و مدیریت زباله‌ها و مواد زائد شهری و غیره، تا سال ۲۰۳۰

۱۱-۷- فراهم آوردن امکان دسترسی جهانی به فضاهای عمومی و سبز، همه‌شمول، در دسترس و ایمن؛ به‌ویژه برای زنان و کودکان، سالمندان و معلولان، تا سال ۲۰۳۰

۱۱-الف- حمایت از برقراری پیوندهای مثبت اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی میان نواحی شهری، حومه و مناطق روستایی، در سایه تقویت طرح‌های توسعه ملی و منطقه‌ای

۱۱-ب- افزایش چشمگیر تعداد شهرها و سکونت‌گاه‌های انسانی که نسبت به اتخاذ و اجرای طرح‌ها و سیاست‌های یکپارچه در راستای فراگیر شدن، کارآیی منابع، کاهش آثار تغییر اقلیم و سازگاری با آن و مقاومت در مقابل بلایای طبیعی اقدام می‌کنند و در راستای چارچوب سندای برای کاهش خطر بلایای طبیعی در فاصله سالهای ۲۰۱۵ تا ۲۰۳۰ نسبت به اتخاذ رویکردهای جامع برای مدیریت خطر بلایای طبیعی در همه سطوح، تا سال ۲۰۳۰، اهتمام می‌ورزند.

۱۱-ج- حمایت از کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی در بنا کردن ساختمانهای پایدار و مقاوم با استفاده از مصالح محلی، از جمله از طریق ارائه کمک‌های مالی و فنی به آنها

**هدف اصلی ۱۲: تضمین الگوهای پایدار تولید و مصرف**

۱۲-۱- اجرای چارچوب ده‌ساله برنامه‌های مرتبط با الگوی‌های تولید و مصرف پایدار با مشارکت همه کشورهای و با راهبری کشورهای توسعه یافته، با توجه به توانمندی‌ها و سطح توسعه‌یافتگی کشورهای در حال توسعه

۱۲-۲- دستیابی به مدیریت پایدار و استفاده مؤثر از منابع طبیعی، تا سال ۲۰۳۰

۱۲-۳- کاهش سرانه هدررفت مواد غذایی در سطوح خرده‌فروشی و مصرف به نصف، و کاهش میزان از بین رفتن مواد غذایی در چرخه تولید، عرضه و پس از استحصال، تا سال ۲۰۳۰

۱۲-۴- تحقق مدیریت پایدار زیست‌محیطی مواد شیمیایی و همه مواد زاید در طول چرخه زندگی این مواد در چارچوب استانداردهای مورد توافق بین‌المللی و کاهش قابل ملاحظه آزادسازی این مواد در هوا، آب و خاک با هدف به حداقل رساندن آثار منفی آنها بر سلامت و محیط‌زیست انسانی، تا سال ۲۰۳۰

۱۲-۵- کاهش قابل ملاحظه تولید مواد زاید از طریق پیشگیری، کاهش، بازیافت و استفاده مجدد از آنها، تا سال ۲۰۳۰

۱۲-۶- ترغیب شرکت‌ها؛ به‌ویژه شرکت‌های بزرگ و فراملی به انجام اقدام‌های پایدار و ادغام اطلاعات پیرامون (انجام اقدام‌های پایداری محور و نتایج آن) در چرخه گزارش‌دهی شرکت‌ها

۱۲-۷- ترویج شیوه‌های عمومی پایدار خرید (مواد) در راستای اولویت‌ها و سیاست‌های ملی

۱۲-۸- تضمین اینکه مردم تا سال ۲۰۳۰، در همه جا اطلاعات و آگاهی‌های مرتبط و لازم پیرامون توسعه و شیوه‌های زندگی پایدار و هماهنگ با محیط‌زیست را در اختیار داشته باشند.

۱۲-الف- حمایت از کشورهای در حال توسعه، برای تقویت ظرفیت‌های علمی و فنی آنها برای حرکت به سوی شیوه‌های پایدارتر تولید و مصرف

۱۲-ب- تدوین ابزارها و اجرای برنامه‌هایی برای پایش آثار توسعه پایدار بر گردشگری پایدار، که این امر به ایجاد مشاغل و ترویج فرهنگ و محصولات محلی منجر می‌شود.

۱۲-ج- منطقی‌سازی سوبسیدهای ناکارآمد سوخت‌های فسیلی، که به اسراف در مصرف منجر شده‌اند، از طریق رفع اختلالات بازار در راستای شرایط ملی، از جمله: از طریق تغییر شکل نظام مالیاتی و حذف سوبسیدهای مضر در جایی که موجود باشند، با هدف انعکاس آثار زیست‌محیطی آن‌ها و با توجه کامل به نیازهای ویژه کشورهای در حال توسعه، و به حداقل رساندن آثار احتمالی منفی این سوبسیدها بر توسعه در کشورهای در حال توسعه به شیوه‌ای که در راستای حمایت از فقرا و جوامعی که تحت‌تأثیر واقع شده‌اند، باشد.

### هدف اصلی ۱۳: اقدام فوری برای رویارویی با تغییر اقلیم و آثار آن<sup>۵</sup>

۱۳-۱- تقویت استقامت و ظرفیت‌سازی برای اقلیم‌محور و بلایای طبیعی در همه کشورهای

۱۳-۲- ادغام اقدام‌های مرتبط با تغییر اقلیم در سیاست‌ها، راهبردها و برنامه‌ریزی‌های ملی

۱۳-۳- بهبود آموزش، ارتقای آگاهی‌ها و ظرفیت‌سازی انسانی و سازمانی در زمینه کاهش پدیده تغییر اقلیم، سازگاری با آن، کاهش آثار تغییر اقلیم و هشدار به موقع

۱۳-الف- اجرای تعهد کشورهای توسعه‌یافته عضو کنوانسیون چارچوب سازمان ملل پیرامون تغییر اقلیم، برای تأمین مشترک مبلغی معادل ۱۰۰ میلیارد دلار آمریکا در سال تا سال ۲۰۲۰، برای تأمین نیازهای کشورهای در حال توسعه در چارچوب اقدام‌های معنی‌دار برای کاهش تغییر اقلیم و هم‌منظور شفاف‌سازی در اجرا و فعال‌سازی همه‌جانبه صندوق اقلیم سبز از طریق تأمین سرمایه آن در اسرع وقت

۱۳-ب- ترویج سازوکارهایی برای ارتقای ظرفیت‌ها در زمینه برنامه‌ریزی و مدیریت مؤثر در حوزه تغییر اقلیم در کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی و کشورهای کوچک جزیره‌ای در حال توسعه و هم‌منظور با تمرکز بر زنان، جوانان و جوامع محلی و جوامع به‌حاشیه‌رانده شده

### هدف اصلی ۱۴: حفاظت و استفاده پایدار از اقیانوس‌ها، دریاها، و منابع دریایی برای توسعه پایدار

---

<sup>۵</sup> با اذعان به این مطلب که کنوانسیون چارچوب سازمان ملل متحد پیرامون تغییر اقلیم، مهمترین سند جهانی و بین‌دولتی برای تبادل نظر در خصوص دستیابی به پاسخی جهانی در مورد تغییر اقلیم است.

۱۴-۱- پیشگیری و کاهش قابل ملاحظه آلودگی (محیط) دریایی از هر نوعی که باشد، به ویژه آلودگی ناشی از فعالیت‌های انجام

شده در خشکی، از جمله: زباله‌های دریایی و آلودگی ناشی از افزایش مواد مغذی در دریا، تا سال ۲۰۲۵

۱۴-۲- مدیریت پایدار و حفاظت از بوم‌سازگان‌های دریایی و ساحلی به منظور پیشگیری از آثار منفی بر این بوم‌سازگان‌ها، از جمله از طریق: افزایش مقاومت آن‌ها و اقدام برای احیای این بوم‌سازگان‌ها به منظور بهره‌مندی از اقیانوس‌های سالم و سودآور، تا سال

۲۰۲۰

۱۴-۳- کاهش آثار اسیدی‌شدن محیط دریایی و رویارویی با این مشکل، از جمله از طریق گسترش همکاری‌های علمی در همه سطوح

۱۴-۴- قانون‌سازی صید جمعی ماهیان و پایان دادن به صید بی‌رویه، ماهیگیری غیر قانونی، گزارش‌نشده و مخرب و اجرای برنامه‌های مدیریتی علمی با هدف احیای جمعیت ماهیان در کوتاه‌ترین زمان ممکن، حداقل در سطحی که بتواند بیشترین بازدهی ممکن را مطابق با ویژگی‌های زیستی گونه‌های مختلف ماهیان در پی داشته باشد، تا سال ۲۰۲۰

۱۴-۵- حفاظت از حداقل ۱۰ درصد از نواحی ساحلی و دریایی تا سال ۲۰۲۰، در راستای قوانین ملی و بین‌المللی و بر مبنای بهترین اطلاعات علمی قابل دسترسی

۱۴-۶- جلوگیری از سوبسیدهای تعیین شده برای بعضی از اشکال ماهیگیری که به افزایش ظرفیت ماهیگیری و افزایش میزان صید ماهی‌ها منجر می‌شوند، از میان برداشتن سوبسیدهایی که ماهیگیری غیرقانونی، گزارش‌نشده و نامنظم را ترویج می‌کنند و پیشگیری از تعیین سوبسیدهای این‌چنینی با نظر به ضرورت در پی گرفتن رفتاری مناسب، مؤثر، ویژه و متفاوت در قبال کشورهای در حال توسعه و کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی به عنوان بخش مهمی از مذاکره‌های مربوط به تعیین سوبسیدهای شیلات سازمان تجارت جهانی، تا سال ۲۰۲۰

۱۴-۷- افزایش مزایای اقتصادی ناشی از استفاده پایدار از منابع دریایی برای کشورهای کوچک جزیره‌ای در حال توسعه و کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی، از جمله از طریق: مدیریت پایدار شیلات، آبی‌پروری و گردشگری، تا سال ۲۰۳۰

۱۴-الف- ارتقای دانش علمی، توسعه ظرفیت پژوهش و انتقال فناوری دریایی در راستای راهکارها و شاخص‌های کمیسیون بین‌الدول اقیانوس‌شناسی پیرامون انتقال فناوری دریایی، با هدف بهبود سلامت اقیانوسی و ارتقای نقش و سهم تنوع‌زیستی دریایی در

<sup>۶</sup> با توجه به مذاکره‌های در جریان سازمان تجارت جهانی، دستورکار توسعه دوحه و دستورکار (کنفرانس وزیران سازمان تجارت جهانی) در هنگ‌کنگ

پیشرفت کشورهای در حال توسعه، به ویژه کشورهای کوچک جزیره‌ای در حال توسعه و کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه-  
یافتگی

۱۴-ب- فراهم آوردن امکان دسترسی ماهیگیرانی که از روش‌های سنتی برای ماهیگیری در سطح محلی استفاده می‌کنند، به  
بازارها و منابع دریایی

۱۴-ج- افزایش حفاظت و استفاده پایدار از اقیانوس‌ها و منابع آن‌ها در سایه اجرای حقوق بین‌الملل با نظر به کنوانسیون ملل  
متحد در مورد حقوق دریاها، که برای حفاظت و استفاده پایدار از اقیانوس‌ها و منابع آن‌ها چارچوبی حقوقی را در اختیار می‌گذارد؛  
مطابق آنچه که در بند ۱۵۸ از سند "آینده‌ای که به دنبال آن هستیم" آمده است.

هدف اصلی ۱۵: پاسداشت، احیاء و ترویج استفاده پایدار از بوم‌سازگان‌های زمینی، مدیریت پایدار جنگل‌ها، مبارزه با

بیابان‌زایی و توقف و معکوس‌سازی روند تخریب (یا فرسایش) زمین و همچنین متوقف ساختن تخریب تنوع‌زیستی

۱۵-۱- تضمین حفاظت، احیاء و استفاده پایدار از بوم‌سازگان‌های خاکی و آب‌های شرب درون بوم و همین‌طور استفاده پایدار از  
خدمات این بوم‌سازگان‌ها، به ویژه جنگل‌ها، تالاب‌ها، کوه‌ها و نواحی خشک، تا سال ۲۰۲۰ و در راستای الزامات توافق‌های بین-  
المللی

۱۵-۲- ترویج اجرای مدیریت پایدار همه انواع جنگل‌ها، متوقف ساختن جنگل‌زدایی، احیای جنگل‌هایی که دچار فرسایش شده‌اند  
و افزایش قابل ملاحظه جنگل‌زایی و احیای جنگل‌ها در سطح جهان، تا سال ۲۰۲۰

۱۵-۳- مبارزه با بیابان‌زایی، احیای سرزمین و خاک فرسوده، از جمله احیای سرزمین‌هایی که تحت تأثیر بیابان‌زایی، خشک‌سالی و  
سیل بوده‌اند و تلاش برای دستیابی به جهانی عاری از فرسایش زمین، تا سال ۲۰۳۰

۱۵-۴- تضمین حفاظت از بوم‌سازگان‌های کوهستانی و تنوع‌زیستی آن‌ها به منظور ارتقای ظرفیت آن‌ها برای تأمین ضروریات  
توسعه پایدار، تا سال ۲۰۳۰

۱۵-۵- انجام اقدام فوری و ویژه برای کاهش تخریب زیست‌گاه‌های طبیعی، متوقف ساختن نابودی تنوع‌زیستی و حفاظت از گونه-  
های در معرض انقراض و جلوگیری از انقراض آن‌ها، تا سال ۲۰۲۰

۱۵-۶- ترویج به اشتراک‌گذاری منصفانه و مناسب مزایای ناشی از استفاده از منابع ژنتیک و ترویج دسترسی به این منابع، در راستای توافق‌های بین‌المللی

۱۵-۷- اقدام فوری برای پایان دادن به صید غیر قانونی و قاچاق گونه‌های حفاظت شده گیاهی و جانوری و کنترل عرضه و تقاضای محصولات غیرقانونی وابسته به حیات وحش

۱۵-۸- انجام اقدام‌های لازم برای پیشگیری از پدیدار شدن گونه‌های مهاجم بیگانه در بوم‌سازگان‌های خشکی و آب و کاهش قابل ملاحظه آثار این گونه‌ها و کنترل یا ریشه‌کنی گونه‌های مهاجم بیگانه در اولویت، تا سال ۲۰۲۰

۱۵-۹- تا سال ۲۰۲۰، همه برنامه‌ریزی‌های ملی و محلی مربوط به فرایندهای توسعه و راهبردها و رویکردهای کاهش فقر با توجه به ارزش بوم‌سازگان‌ها و تنوع‌زیستی، تهیه و تعریف شوند و یا به بیان دیگر، در تدوین موارد یادشده ارزش بوم‌سازگان‌ها و تنوع‌زیستی همواره مد نظر باشد.

۱۵-الف- تأمین منابع مالی و افزایش قابل ملاحظه بودجه، در سایه استفاده از همه منابع با هدف حفاظت و استفاده پایدار از تنوع‌زیستی و بوم‌سازگان‌ها

۱۵-ب- بسیج دارایی‌های قابل ملاحظه از همه منابع و در همه سطوح، با هدف تأمین منابع مالی برای مدیریت پایدار جنگل‌ها و فراهم آوردن انگیزه کافی برای کشورهای در حال توسعه برای مدیریت پایدار جنگل‌ها و احیای مناطق جنگلی

۱۵-ج- گسترش حمایت جهانی از فعالیت‌های انجام شده برای مبارزه با صید غیرقانونی و قاچاق گونه‌های حفاظت شده، از جمله از طریق: ارتقا ظرفیت‌های جوامع محلی برای پیشبرد فرصت‌هایی برای امرار معاش به شیوه پایدار

هدف اصلی ۱۶: ترویج جوامع صلح‌آمیز و فراگیر برای توسعه پایدار، برقراری امکان دسترسی به عدالت برای همه و ایجاد مؤسسه‌های مؤثر، پاسخ‌گو و فراگیر در همه سطوح

۱۶-۱- کاهش قابل ملاحظه همه اشکال خشونت و میزان مرگ و میرهای وابسته به آن در همه جا

۱۶-۲- پایان دادن به سوءاستفاده و استثمار، قاچاق و همه اشکال خشونت علیه کودکان و شکنجه آنان

۱۶-۳- ترویج حاکمیت قانون در سطوح ملی و بین‌المللی و تضمین دسترسی برابر به عدالت برای همه

۱۶-۴- کاهش قابل ملاحظه جریان غیر قانونی پول و اسلحه، تقویت فعالیت‌ها برای بازیافت و بازگرداندن دارایی‌های به‌سرقت‌رفته، و مبارزه با همه اشکال جرایم سازمان یافته، تا سال ۲۰۳۰

۱۶-۵- کاهش قابل ملاحظه فساد و رشوه‌خواری در همه اشکال آن، تا سال ۲۰۳۰

۱۶-۶- ایجاد مؤسسه‌های مؤثر، پاسخ‌گو و شفاف در همه سطوح

۱۶-۷- تضمین تصمیم‌گیری نتیجه‌بخش، همه‌شمول، مشارکتی و نمایان‌گر (همه افراد جامعه) در همه سطوح

۱۶-۸- گسترش و تقویت حضور کشورهای در حال توسعه در مؤسسه‌هایی که در قالب حاکمیت جهانی اداره می‌شوند (مانند سازمان‌های بین‌المللی همچون سازمان ملل و غیره)

۱۶-۹- تأمین هویت قانونی، از جمله خدمات ثبت احوال برای همه، تا سال ۲۰۳۰

۱۶-۱۰- تضمین دسترسی عمومی به اطلاعات و پاسداشت آزادی‌های بنیادین در راستای مقررات ملی و توافق‌های بین‌المللی

۱۶-الف- تقویت مؤسسه‌های مرتبط ملی، از جمله از طریق همکاری‌های بین‌المللی به منظور ظرفیت‌سازی در همه سطوح، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، برای ممانعت از خشونت و مبارزه با جرم و تروریسم

۱۶-ب- ترویج و اجرای قوانین و خط‌مشی‌های عاری از تبعیض برای توسعه پایدار

**هدف اصلی ۱۷. تقویت ابزار اجرا و احیای همکاری‌های جهانی برای (تحقق) توسعه پایدار**

## مالی

۱۷-۱- تقویت فعالیت‌های مرتبط با بسیج منابع (مالی) داخلی، از جمله از طریق: حمایت بین‌المللی از کشورهای در حال توسعه برای بهبود ظرفیت ملی در حوزه جمع‌آوری مالیات و سایر درآمدها

۱۷-۲- (تشویق) کشورهای توسعه‌یافته به اجرای کامل تعهدهایشان در زمینه امداد برای توسعه، از جمله تعهد بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته برای تحقق هدف اختصاص دادن ۰/۷ درصد از درآمد ناخالص ملی به ارائه کمک‌های رسمی برای توسعه



(ODA/GNI) به کشورهای در حال توسعه و همچنین اختصاص بین ۰/۱۵ تا ۰/۲۰ درصد از ODA/GNI به کشورهای با پایین-ترین سطح توسعه‌یافتگی. کشورهای تأمین‌کننده ODA (کمک‌های رسمی برای توسعه) به در نظر گرفتن هدفی برای اختصاص حداقل ۰/۲۰ درصد از ODA/GNI به کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی، تشویق می‌شوند.

۱۷-۳- تأمین منابع مالی اضافی برای کشورهای در حال توسعه از محل منابع مختلف

۱۷-۴- کمک به کشورهای در حال توسعه به منظور دستیابی به توان بازپرداخت دیون در درازمدت از طریق تدوین سیاست‌های هماهنگ برای تأمین مالی دیون، بخشودگی دیون و تجدید ساختار بدهی (یا دیون) به گونه‌ای مناسب و پرداخت قرض‌های خارجی بسیاری از کشورهای فقیر به‌شدت مقروض، با هدف کاهش فشار عصبی ناشی از دیون

۱۷-۵- اختصاص و اجرای رژیم‌های ترویج سرمایه‌گذاری برای کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی

## فناوری

۱۷-۶- افزایش امکان دسترسی به علم، فناوری و نوآوری و ارتقای همکاری‌های شمال - جنوب، جنوب - جنوب و همکاری‌های مثلثی بین‌المللی و منطقه‌ای در حوزه علم، فناوری و نوآوری و به‌اشتراک‌گذاری هر چه بیشتر دانش در رابطه با موارد مورد توافق متقابل، از جمله از طریق ایجاد هماهنگی بهتر میان سازوکارهای موجود؛ به‌ویژه در سطح سازمان ملل، و از طریق (ایجاد) سازوکاری جهانی برای تسهیل دسترسی به فناوری و استفاده از آن

۱۷-۷- ترویج توسعه، انتقال و انتشار فناوری‌های بی‌عیب و معقول از منظر زیست‌محیطی به کشورهای در حال توسعه با شرایط امتیازی، ترجیحی و مطلوب برای کشور دریافت‌کننده فناوری، بر مبنای توافقات متقابل

۱۷-۸- راه‌اندازی کامل بانک فناوری و سازوکار ظرفیت‌سازی در علم، فناوری و نوآوری برای کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه-یافتگی تا سال ۲۰۱۷ و گسترش استفاده از فناوری توانمندکننده، به‌ویژه فناوری اطلاعاتی و ارتباطی

## ظرفیت‌سازی

۱۷-۹- افزایش حمایت بین‌المللی برای اجرای فعالیت‌های ظرفیت‌سازی مؤثر و هدفمند در کشورهای در حال توسعه با هدف حمایت از طرح‌های ملی برای اجرای همه اهداف توسعه پایدار، از جمله از طریق: (ترویج) همکاری‌های شمال - جنوب، جنوب - جنوب و همکاری‌های مثلثی.

## تجارت

۱۷-۱۰- استقرار و ترویج یک نظام تجاری چندجانبه جهانی، قانون‌مدار، باز و به‌دور از تبعیض، تحت نظارت سازمان تجارت جهانی، از جمله از طریق: مذاکره در چارچوب دستورکار توسعه دوحه سازمان تجارت جهانی

۱۷-۱۱- افزایش قابل ملاحظه صادرات کشورهای در حال توسعه، به‌ویژه با هدف افزایش دوبرابری سهم این کشورها در صادرات جهانی، تا سال ۲۰۲۰

۱۷-۱۲- توجه به اجرای به‌موقع و مناسب طرح دسترسی بدون مالیات و بدون سهمیه به بازار، برای کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی در راستای تصمیم‌های سازمان تجارت جهانی، از جمله از طریق: تضمین شفافیت و سادگی قواعد مبدأ ترجیحی در خصوص واردات کالا از کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی که باعث تسهیل دسترسی به بازار می‌شوند.

## مسائل سیستماتیک

*انسجام نهادی و همخوانی در خط مشی*

۱۷-۱۳- ارتقای ثبات اقتصاد کلان، از جمله از طریق: انسجام و همخوانی خط‌مشی‌ها

۱۷-۱۴- ارتقای انسجام سیاسی برای توسعه پایدار

۱۷-۱۵- احترام به حاکمیت و فضای سیاسی کشورها، به منظور وضع و اجرای سیاست‌هایی برای ریشه‌کنی فقر و توسعه پایدار

*مشارکت‌های چنددلی‌نفعی*

۱۶-۱۷- تقویت و گسترش مشارکت جهانی برای توسعه پایدار از طریق: مشارکتهای چندذینفعی که در پشتیبانی از دستیابی به اهداف توسعه پایدار در همه کشورهای؛ به ویژه کشورهای در حال توسعه، به بسیج و به اشتراک گذاری دانش، تخصص، فناوری و منابع مالی کمک می کنند.

۱۷-۱۷- ترغیب و ترویج مشارکتهای مؤثر خصوصی، خصوصی- دولتی و مشارکت مؤثر جامعه مدنی در سایه تجارب به دست آمده از مشارکتها و راهبردهای تأمین منابع برای همکاریهای انجام شده در گذشته

توجیه پذیری و پایش داده

۱۷-۱۸- افزایش حمایت از کشورهای در حال توسعه، از جمله کشورهای با پایین ترین سطح توسعه یافتگی و کشورهای جزیره ای کوچک در حال توسعه برای ظرفیت سازی در راستای افزایش چشمگیر دسترسی به دادهها و اطلاعات به موقع و موثق در حوزههای مختلف مانند: درآمد، جنسیت، سن، نژاد، قومیت، وضعیت مهاجرت، ناتوانی، موقعیت جغرافیایی و سایر ویژگیهای مختص شرایط ملی کشورها، تا سال ۲۰۲۰

۱۷-۱۹- تکیه بر برنامههای ابتکاری موجود، برای سنجش پیشرفت حاصل شده در توسعه پایدار، با توجه به تحقق اهداف در نظر گرفته شده در زمینه تولید ناخالص ملی و ظرفیت سازی آماری در کشورهای در حال توسعه

## ابزارهای اجرا و مشارکت جهانی

۶۰- ما بار دیگر بر تعهد خود مبنی بر اجرای کامل دستورکار حاضر قویاً تأکید می کنیم. ما به این آگاهی رسیده ایم که در غیاب مشارکتی نوسازی شده و گسترش یافته جهانی قادر نخواهیم بود به اهداف آرمانی و به همین ترتیب به روشهای آرمانی تحقق آنها دست پیدا کنیم. یک مشارکت جهانی از نو احیاء شده، قادر خواهد بود که همکاری جهانی و تقویت شده ای را در حمایت از اجرای اهداف اصلی و فرعی یادشده با تجمیع دولتها، جامعه مدنی، بخش خصوصی، نظام ملل متحد و سایر بازیگران و در سایه گردآوری همه منابع مالی ممکن، تسهیل نماید.

۶۱- اهداف اصلی و فرعی تعیین شده دستورکار، ابزار لازم برای تحقق آرمان‌های جمعی ما هستند. روش اجرای اهداف که در ذیل هدف اصلی توسعه پایدار و همینطور در ذیل هدف ۱۷ فوق‌الذکر بیان شده‌اند، لازمه تحقق دستورکار ما هستند و در اجرای اهداف اصلی و فرعی، اهمیت مشابهی دارند. به این واسطه، در تلاشمان برای اجرای دستورکار حاضر، همه شیوه‌های اجرا اولویت یکسانی دارند، ضمن اینکه در چارچوب شاخص‌های جهانی برای پایش پیشرفت حاصل‌شده نیز اهمیت و اولویت‌شان یکسان است.

۶۲- این دستورکار در کنار اهداف توسعه پایدار و در چارچوب یک مشارکت جهانی نوسازی شده و تحت حمایت اقدام‌ها و خط-مشی‌های ملموس تعیین شده در دستورکار اقدام آدیس آبابا، که بخشی جدا نشدنی از دستورکار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار است، می‌تواند تحقق یابد. دستورکار اقدام آدیس آبابا، از اهداف فرعی تعریف شده در سند دستورکار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار حمایت می‌کند و ضمن تکمیل این اهداف فرعی، آن‌ها را در چارچوبی قابل ارائه در بافت ملی کشورها معرفی می‌نماید. دستورکار اقدام آدیس آبابا، با منابع (مالی) عمومی ملی، امور مالی و تجارت خصوصی و بین‌المللی، همکاری‌های بین‌المللی برای توسعه، تجارت بین‌الملل به‌عنوان نیرو محرکه‌ای برای توسعه، دیون و توان بازپرداخت دیون در درازمدت، مسائل سیستمیک و علم، فناوری و نوآوری و ظرفیت‌سازی، گردآوری و تولید داده و پیگیری موارد یاد شده، ارتباط دارد.

۶۳- راهبردهای منسجم ملی برای توسعه پایدار که مورد حمایت چارچوب‌های یکپارچه ملی برای تأمین مالی هستند، در رأس تلاش‌های ما قرار خواهند گرفت. ما بار دیگر بر این موضوع تأکید می‌کنیم که هر کشوری شخصاً مسئول توسعه اجتماعی و اقتصادی خود است، ضمن اینکه نقش سیاست‌ها و راهبردهای توسعه ملی را نمی‌توان بیش از حد بزرگ جلوه داد. ما به فضای سیاسی و نقش رهبری تک تک کشورها در اجرای سیاست‌هایی برای ریشه‌کنی فقر و توسعه پایدار در راستای تعهدها و قوانین مرتبط بین‌المللی و همسو با آن‌ها، احترام می‌گذاریم. در عین حال لازم است که فعالیت‌های ملی برای توسعه، توسط یک فضای توانمندکننده اقتصادی بین‌المللی، از جمله یک نظام تجارت جهانی منسجم و حمایت‌کننده همه جانبه، نظام‌های حمایت‌گر مالی و حاکمیت تقویت شده و گسترش یافته اقتصادی جهانی، پشتیبانی شوند. فرایندهایی برای تدوین و تسهیل دسترسی به دانش مناسب و فناوری در سراسر جهان و ظرفیت‌سازی نیز اهمیتی حیاتی دارند. ما به ترویج سیاست‌گذاری‌های منسجم و ایجاد فضایی توانمندکننده برای تحقق توسعه پایدار در همه سطوح و به‌وسیله همه عاملان آن، و همینطور به تقویت و تحکیم مشارکت‌های جهانی برای توسعه پایدار متعهد می‌شویم.

---

<sup>۷</sup> دستورکار اقدام آدیس آبابا مربوط به سومین کنفرانس بین‌المللی تأمین بودجه برای توسعه (که با عنوان دستورکار اقدام آدیس آبابا از آن یاد می‌شود)، توسط مجمع عمومی سازمان ملل، در ۲۶ جولای ۲۰۱۵ (قطعنامه ۶۹/۳۱۳) تصویب شد.

۶۴- ما از اجرای راهبردها و برنامه‌های اقدام مرتبط، از جمله بیانیه و برنامه اقدام استانبول، سند نقشه راه ساموآ در خصوص برنامه‌های اقدام تسریع‌شده چندگانه برای کشورهای کوچک جزیره‌ای در حال توسعه و برنامه عمل وین برای کشورهای محصور در خشکی برای دهه ۲۰۲۴-۲۰۱۴ حمایت می‌کنیم. ما بار دیگر بر ضرورت حمایت از دستورکار ۲۰۶۳ اتحادیه آفریقا و برنامه همکاری‌های جدید برای توسعه آفریقا که همگی بخش جدایی‌ناپذیری از دستورکار جدید حاضر هستند، تأکید می‌نماییم. ما پذیرفته‌ایم که تحقق صلح ماندگار و توسعه پایدار در کشورهایی که در شرایط جنگ یا در شرایط پس از جنگ به سر می‌برند، چالش بزرگی است.

۶۵- ما قبول داریم که کشورهای دارای درآمد متوسط، برای تحقق توسعه پایدار، هنوز هم با مشکلات ویژه‌ای روبه‌رو هستند. برای تضمین ماندگاری نتیجه اقدام‌هایی که تاکنون انجام شده است، می‌بایست تلاشمان را برای رویارویی با مشکلات دائمی از طریق تبادل تجارب، حمایت بهتر و متمرکز از نظام توسعه ملل متحد، نهادهای مالی بین‌المللی، سازمان‌های منطقه‌ای و سایر ذی‌نفعان، تحکیم بخشیم.

۶۶- ما تأکید می‌کنیم که در همه کشورها، سیاست‌های عمومی و بسیج و استفاده مؤثر از منابع ملی، که در اصل مالکیت ملی بر آن تأکید شده است در فعالیت‌های ما برای ترویج توسعه پایدار، از جمله در تحقق اهداف توسعه پایدار، نقش مهمی دارند. ما قبول داریم که منابع ملی کشورها قبل از هر چیز، حاصل رشد اقتصادی هر کشور هستند و توسط فضایی توانمندکننده در همه سطوح مورد حمایت قرار می‌گیرند.

۶۷- فعالیت‌های بخش خصوصی در تجارت، سرمایه‌گذاری و نوآوری؛ محرک‌های اصلی بهره‌وری، رشد اقتصادی فراگیر و اشتغال‌زایی هستند. ما به تنوع بخش خصوصی، از مشاغل کوچک گرفته تا تعاونی‌ها و شرکت‌های چندملیتی آگاه هستیم. ما از دست اندرکاران همه فعالیت‌های تجاری می‌خواهیم تا از خلاقیت و نوآوری خود در جهت رفع چالش‌های (موجود در راه تحقق) توسعه پایدار استفاده کنند. ما خواهان ترویج فعالیت‌های تجاری پویا با بازدهی خوب هستیم؛ حال آنکه از حقوق کار حمایت می‌کنیم و بر کاربرد استانداردهای زیست‌محیطی و بهداشتی (در کار)، همسو با توافقات و استانداردهای مرتبط بین‌المللی و سایر برنامه‌های جاری در این حوزه‌ها نظیر: اصول راهنمای تجارت و حقوق بشر و استانداردهای کار تعیین شده از سوی سازمان جهانی کار، کنوانسیون حقوق کودک و توافق‌نامه‌های مهم چندجانبه کلیدی؛ به ویژه در ارتباط با کشورهایی که به کنوانسیون یا توافقاتی یادشده ملحق شده‌اند، تأکید داریم.

۶۸- تجارت جهانی، ابزاری است برای رشد اقتصادی فراگیر و کاهش فقر است و در ترویج توسعه پایدار نیز نقش دارد. ما به ترویج نظامی جهانی، قانون‌مدار، باز، شفاف، قابل پیش‌بینی، فراگیر، به‌دور از تبعیض، منصفانه و چندجانبه برای تجارت تحت نظارت

سازمان تجارت جهانی ادامه می‌دهیم. به‌علاوه، برای آزادسازی معنی‌دار یا واقعی فعالیت‌های تجاری نیز تلاش خواهیم کرد. ما از همه اعضای سازمان تجارت جهانی می‌خواهیم تا فعالیت‌هایشان را برای نتیجه‌گیری سریع در مورد دستورکار توسعه دوحه، دوبرابر کنند. ما به ظرفیت‌سازی تجاری برای کشورهای در حال توسعه، از جمله: کشورهای آفریقایی، کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی، کشورهای در حال توسعه محصور در خشکی، کشورهای کوچک جزیره‌ای در حال توسعه و کشورهای با درآمد متوسط، از جمله با هدف ترویج یکپارچگی اقتصادی در منطقه و ارتباط متقابل بین کشورها، بسیار اهمیت می‌دهیم.

۶۹- ما به ضرورت کمک به کشورهای در حال توسعه برای دستیابی به توان بازپرداخت دیون در درازمدت؛ به ویژه از طریق سیاست‌گذاری‌های هماهنگ برای کمک به تأمین مالی دیون، بخشودگی دیون و مدیریت عاقلانه دیون پی‌برده‌ایم. بسیاری از کشورها همچنان از بحران‌های ناشی از بدهی‌ها آسیب می‌بینند و در حال حاضر برخی هم درگیر این بحران‌ها هستند؛ که از آن جمله می‌توان به برخی از کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی، کشورهای کوچک جزیره‌ای در حال توسعه و بعضی از کشورهای توسعه‌یافته اشاره کرد. ما تأکید می‌کنیم که کشورهای بدهکار و کشورهای بستانکار باید برای پیشگیری و کمک به رفع شرایط ناپایدار تسویه دیون، با هم همکاری داشته باشند. کشورهای بدهکار می‌بایست تلاش کنند تا دیون خود را در بلندمدت پرداخت کنند. با این حال، لازم است در نظر داشته باشیم که کشورهای وام‌دهنده/قرض‌دهنده نیز مسئولیت دارند که هنگام وام و یا قرض دادن، شرایطی را مد نظر داشته باشند که کشور قرض‌گیرنده بتواند در درازمدت نسبت به بازپرداخت بدهی اقدام کند. ما از بازپرداخت دیون در درازمدت برای کشورهایی که مشمول بخشودگی دین و یا امکان پرداخت دین در درازمدت شده‌اند، حمایت می‌کنیم.

۷۰- ما به این وسیله به راه‌اندازی سازوکاری برای تسهیل فناوری اقدام می‌کنیم. این سازوکار پیش‌تر در چارچوب دستورکار اقدام آدیس آبابا، با هدف حمایت از اهداف توسعه پایدار ایجاد شده است. سازوکار تسهیل فناوری بر مبنای همکاری‌های چندذی‌نفعی میان کشورهای عضو، جامعه مدنی، بخش خصوصی، جامعه علمی، نهادهای ملل متحد، و سایر گروه‌های ذی‌نفع ایجاد می‌شود و شامل یک کارگروه متشکل از نمایندگان از (همه) آژانس‌های ملل متحد در حوزه علم، فناوری و نوآوری برای اهداف توسعه پایدار، یک مجمع مشارکتی چندذی‌نفعی در حوزه علم، فناوری و نوآوری برای اهداف توسعه پایدار و یک پایگاه اینترنتی برای تبادل اطلاعات خواهد بود.

• کارگروه بین‌نهادی سازمان ملل در علم، فناوری و نوآوری برای اهداف توسعه پایدار. این کارگروه هماهنگی، انسجام و همکاری را در نظام ملل متحد در امور مربوط به علم، فناوری و نوآوری ترویج می‌کند و به این واسطه به ارتقای کارایی و

اشتراک مساعی به ویژه در حوزه ظرفیت‌سازی کمک می‌کند. این کارگروه، برای فعالیت‌هایش از منابع موجود استفاده می‌کند و برای آماده‌سازی برگزاری نشست‌های مجمع چنددی‌نفعی علم، فنآوری و نوآوری برای توسعه پایدار و همین‌طور به منظور تدوین و عملیاتی‌سازی پایگاه اینترنتی تبادل اطلاعات با ده نماینده از جامعه مدنی، بخش خصوصی و جامعه علمی کار خواهد کرد. این ده نماینده را دبیرکل سازمان ملل برای یک دوره دو ساله تعیین می‌کند. کارگروه، پذیرای مشارکت از سوی همه آژانس‌های ملل متحد، صندوق‌ها، برنامه‌ها و کمیسیون‌های کاری شورای اجتماعی و اقتصادی (سازمان ملل) است. با این حال، ترکیب اولیه آن متشکل خواهد بود از نهادهایی که در حال حاضر نیز مسئول نظام‌بخشی و هم‌ساز کردن کارگروه غیررسمی تسهیل فنآوری هستند، به ویژه دفتر امور اقتصادی و اجتماعی دبیرخانه سازمان ملل، برنامه محیط زیست سازمان ملل، برنامه توسعه صنعتی ملل متحد، سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد، کنفرانس توسعه و تجارت سازمان ملل، اتحادیه بین‌المللی مخابرات، سازمان جهانی مالکیت معنوی و بانک جهانی

● پایگاه اینترنتی تبادل اطلاعات نیز با هدف گردآوری کامل اطلاعات و به‌عنوان گذرگاهی برای نشر اطلاعات در مورد برنامه‌ها و سازوکارهای موجود در حوزه علم، فنآوری و نوآوری در درون نظام ملل متحد و فراتر از آن، ایجاد و بهره‌برداری می‌شود. این پایگاه اینترنتی، دسترسی به اطلاعات، دانش و تجربه، اقدام‌های بهینه و تجارب به‌دست‌آمده در زمینه سیاست‌ها و برنامه‌های تسهیل (دسترسی و تبادل اطلاعات در مورد) علم، فنآوری و نوآوری را ممکن می‌سازد. به علاوه، پایگاه اینترنتی یاد شده، انتشار نشریات علمی با دسترسی آزاد/ باز را که در سطح جهان تولید شده است، تسهیل می‌کند. این پایگاه اینترنتی، بر مبنای یک ارزیابی فنی مستقل در زمینه اقدام‌های بهینه و بهترین تجارب کسب شده از سایر برنامه‌ها در چارچوب نظام ملل متحد و یا فراتر از آن، ایجاد خواهد شد تا ضمانتی برای تکمیل، تسهیل دسترسی و تأمین اطلاعات کافی در مورد پایگاه‌های مشابه موجود در حوزه علم، فنآوری و نوآوری، به منظور پیشگیری از دوباره‌کاری و تقویت همکاری‌ها باشد.

● مجمع مشارکتی چنددی‌نفعی در حوزه علم، فنآوری و نوآوری برای اهداف توسعه پایدار به منظور بررسی همکاری در حوزه‌های علم، فنآوری و نوآوری، حول محورهای موضوعی مرتبط با اجرای اهداف توسعه پایدار، همه ساله به مدت دو روز همه‌ذی‌نفعان را گرد هم می‌آورد تا در حوزه تخصصشان مشارکتی فعال در مجمع داشته باشند. این مجمع، مکانی خواهد بود برای: تسهیل تعامل، ارتباط متقابل و شبکه‌سازی میان ذی‌نفعان مربوطه و زمینه‌سازی برای همکاری‌های چنددی-نفعی، با هدف شناسایی و بررسی شکاف‌ها و نیازهای موجود در حوزه فنآوری، از جمله در زمینه همکاری‌های علمی، نوآوری و ظرفیت‌سازی. از دیگر اهداف این مجمع؛ کمک به تسهیل توسعه، انتقال و نشر فنآوری‌های لازم برای تحقق

اهداف توسعه پایدار است. تشکیل جلسه‌های مجمع بر عهده رئیس شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل است. جلسه‌های مجمع قبل از نشست‌های مجمع سیاسی عالی‌رتبه، تحت نظارت شورا و یا همزمان با سایر مجمع‌ها یا کنفرانس‌ها به شکلی مناسب و براساس هم‌خوانی موضوع نشست با سایر کنفرانس‌ها یا مجمع‌هایی که قرار است نشست مذکور همزمان با آن برگزار شود، بر اساس همکاری با برگزارکننده‌های سایر کنفرانس‌ها یا مجمع‌ها، برگزار می‌شود. جلسه‌های مجمع، دو رئیس از دو کشور عضو خواهند داشت و در نهایت هر یک از دو رئیس خلاصه‌ای از بحث‌های صورت گرفته در طول نشست را به عنوان درونداد و کارمایه برای مجمع سیاسی عالی‌رتبه مطرح خواهند کرد. این جمع‌بندی‌ها در چارچوب پیگیری و بازبینی اجرای دستورکار توسعه پسا-۲۰۱۵ انجام می‌شود.

• اطلاعات به‌دست‌آمده در مجمع چندذی‌نفعی، در اختیار مجمع سیاسی عالی‌رتبه قرار می‌گیرد. موضوع‌های مورد بحث در نشست آتی مجمع مشارکتی چندذی‌نفعی در حوزه علم، فناوری و نوآوری برای اهداف توسعه پایدار توسط مجمع سیاسی عالی‌رتبه در حوزه توسعه پایدار تعیین می‌شود، ضمن اینکه این مجمع در تعیین موضوع کار نشست آتی خود، از نظرهای کارشناسی کارگروه بین‌نهادی سازمان ملل در علم، فناوری و نوآوری برای اهداف توسعه پایدار نیز استفاده می‌کند.

۷۱- ما بار دیگر بر این مطلب تأکید می‌کنیم که این دستورکار و اهداف اصلی و فرعی مطرح شده در آن برای توسعه پایدار و همچنین روش‌ها و ابزارهای اجرای آن؛ جهانی، جدانشدنی و به‌هم پیوسته هستند.

## پیگیری و بازبینی

۷۲- ما متعهد می‌شویم که طی ۱۵ سال آینده، پیگیری اجرای دستورکار حاضر باشیم و آن را مرور/بازبینی کنیم. ایجاد چارچوبی مستحکم، اختیاری، مؤثر، مشارکتی، شفاف و منسجم برای پیگیری و بازبینی دستورکار، نقش مهمی در اجرای آن خواهد داشت و کشورها را در پیشرفت بیشتر و پایش پیشرفت حاصل در اجرای دستورکار، با این هدف که (در جریان پیشرفت حاصل شده) کسی از قلم نیفتاده باشد، یاری می‌رساند.

۷۳- این دستورکار، به‌واسطه عملکردش در سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای و جهانی، در قبال همه شهروندان قابلیت پاسخ‌گویی دارد و به جلب همکاری‌های بین‌المللی مؤثر در اجرای دستورکار و به تبادل اقدام‌های بهینه در این راستا و یادگیری متقابل کمک می‌کند. دستورکار حاضر، به‌واسطه ماهیتش به جلب حمایت برای رویارویی و رفع چالش‌های مشترک در راه تحقق توسعه پایدار و همچنین به شناسایی مسائل و مشکلات جدید و در حال ظهور در این مسیر کمک می‌کند. از آنجایی که دستورکار حاضر سندی جهانی است، در اجرای آن تفاهم و درک متقابل میان همه ملت‌ها اهمیت دارد.



۷۴- فرایند پیگیری و بازبینی در همه سطوح بر مبنای اصول زیر انجام می‌شود:

- آن‌ها به شکل داوطلبانه و کشوری خواهند بود. در اجرای آنها واقعیت‌ها، ظرفیت‌ها و سطوح (مختلف) توسعه ملی در نظر گرفته می‌شود، ضمن اینکه فضا و اولویت‌های سیاسی کشورها نیز مد نظر خواهند بود. از آنجایی که مالکیت ملی، کلید تحقق توسعه پایدار است، بازده فرایندهای ملی، اساس بازبینی‌های دستورکار در سطوح منطقه‌ای و جهانی خواهد بود، به‌خصوص با توجه به اینکه بازبینی جهانی در اصل بر مبنای منابع اطلاعاتی رسمی ملی انجام خواهد شد.
- آن‌ها به پیگیری پیشرفت حاصل در اجرای اهداف اصلی و همین‌طور اهداف فرعی جهانی توسعه پایدار و روش‌ها و ابزارهای اجرای دستورکار در همه کشورها به‌گونه‌ای که به ماهیت جهانی، منسجم و به‌هم‌وابسته اهداف یادشده و همین‌طور به ابعاد مختلف سه‌گانه توسعه پایدار خدشه‌ای وارد نشود، کمک می‌کنند.
- جهت‌گیری آن‌ها طولانی‌مدت‌تر خواهد بود، ضمن اینکه به شناسایی دستاوردها، چالش‌ها، شکاف‌ها و عوامل مهم در موفقیت کمک می‌کنند و کشورها را نیز برای اتخاذ تصمیم‌های آگاهانه در حوزه سیاست‌گذاری یاری می‌رسانند. آن‌ها به بسیج منابع لازم برای اجرای دستورکار و جلب مشارکت‌های لازم کمک می‌کنند و شناسایی راه‌حل‌ها و اقدام‌های بهینه را در این راستا تضمین می‌نمایند و از هماهنگی و تأثیرگذاری نظام توسعه بین‌المللی حمایت می‌کنند.
- آن‌ها برای همه مردم باز، فراگیر، مشارکتی و شفاف خواهند بود، ضمن اینکه پذیرای گزارش‌های همه ذی‌نفعان هم هستند و از آن بهره می‌برند.
- آن‌ها فرایندهایی مردمی و جنسیت‌محور هستند و بر پایه احترام به حقوق بشر و توجه ویژه به فقیرترین، آسیب‌پذیرترین و عقب‌مانده‌ترین اقشار جامعه، تدوین شده‌اند.
- در جایی که زیربنای لازم موجود باشد، این فرایندها بر مبنای زیر بنای موجود تعریف می‌شوند، از دوباره‌کاری پیشگیری می‌کنند و با توجه به شرایط، ظرفیت‌ها، نیازها و اولویت‌های ملی کشورها تعریف شده‌اند. فرایندها، در طول زمان با توجه به مسائل و مشکلات در حال ظهور و ایجاد شدن فناوری‌های نوین تکامل می‌یابند و به این واسطه، از بار گزارش‌دهی دولت‌ها می‌کاهند.
- آن‌ها فرایندهای مستحکمی خواهند بود که ریشه در شواهد دارند و در تدوین آن‌ها از داده‌ها و ارزیابی‌های کشوری با-کیفیت، قابل دسترسی، متناسب با زمان، موثق و طبقه‌بندی شده بر مبنای درآمد، جنسیت، سن، نژاد، قومیت، وضعیت مهاجرت، معلولیت و مکان جغرافیایی و سایر مشخصات و ویژگی‌های مورد توجه در بافت‌های ملی کشورها، استفاده شده است.

- (اجرای) آن‌ها نیازمند حمایت‌های گسترده در زمینه ظرفیت‌سازی برای کشورهای در حال توسعه؛ از جمله: تقویت نظام-های اطلاع‌رسانی و برنامه‌های ارزیابی ملی، به‌ویژه در کشورهای آفریقایی، کشورهای با کمترین سطح توسعه‌یافتگی، کشورهای کوچک جزیره‌ای در حال توسعه، کشورهای در حال توسعه محصور در خشکی و کشورهای با درآمد متوسط است.
- آن‌ها از حمایت مؤثر نظام ملل متحد و سایر مؤسسه‌های چندجانبه، بهره‌مند خواهند بود.

۷۵- پیگیری و بازبینی اهداف اصلی و فرعی، بر مبنای مجموعه‌ای از شاخص‌های جهانی انجام می‌شود. این شاخص‌ها، توسط شاخص‌هایی ملی و منطقه‌ای که به‌وسیله کشورهای عضو تدوین می‌شوند، تکمیل خواهند شد. به علاوه، نتایج حاصل از فعالیت‌های انجام شده برای تدوین و توسعه خطوط مبنای آن دسته از اهداف فرعی که در بافت ملی کشورها و همین‌طور در سطح جهانی هنوز خط مبنایی برای آنها تعریف نشده نیز، در تکامل یافتن شاخص‌ها تأثیرگذار است. چارچوب جهانی شاخص‌ها که قرار است توسط گروه بین‌نهادی و کارشناسی در زمینه شاخص‌های اهداف توسعه پایدار ایجاد شود، باید در ماه مارچ ۲۰۱۶ ابتدا به تأیید کمیسیون آمار برسد و پس از آن می‌بایست در راستای رسالت‌های از پیش تعریف شده، توسط شورای اجتماعی و اقتصادی و مجمع عمومی سازمان ملل تصویب شود. این چارچوب در عین دقیق بودن ساده خواهد بود و به همه اهداف اصلی و فرعی توسعه پایدار خواهد پرداخت. ضمن حفظ تعادل، انسجام و آمال‌های سیاسی موجود در بطن دستورکار، روش‌های اجرای اهداف اصلی و فرعی توسعه پایدار نیز از مواردی است که چارچوب یادشده به آن خواهد پرداخت.

۷۶- ما از کشورهای در حال توسعه، به‌ویژه کشورهای آفریقایی، کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی، کشورهای کوچک جزیره‌ای در حال توسعه و کشورهای در حال توسعه محصور در خشکی، برای تقویت ظرفیت‌های دفاتر آمار و نظام‌های اطلاع‌رسانی ملی آنها حمایت می‌کنیم تا به این واسطه دسترسی به اطلاعات با کیفیت، متناسب با زمان، موثق و طبقه‌بندی شده را تضمین نماییم. ما به دنبال ترویج همکاری‌های خصوصی- دولتی شفاف و پاسخ‌گو هستیم تا به این واسطه بتوانیم در فعالیت‌هایمان از اطلاعات گسترده‌تری از جمله: اطلاعات حاصل از مشاهدات زمین‌شناختی و نیز اطلاعات مکانی (geospatial) بهره بگیریم. در این راستا، متضمن مالکیت ملی کشورها در زمینه فرایندهای پیگیری و حمایتی هستیم.

۷۷- ما به پیگیری و برگزاری بازبینی‌های منظم و فراگیر پیشرفت در سطوح مختلف محلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی متعهد می‌شویم. برای این کار، تا حد ممکن از شبکه‌های موجود سازوکارها و مؤسسه‌های مرتبط با فعالیت‌های پیگیری و بازبینی استفاده می‌کنیم. گزارش‌های ملی موجود به ما امکان ارزیابی پیشرفت و شناسایی چالش‌ها در سطوح منطقه‌ای و جهانی را می‌دهد. در

کنار گفت‌وگوهای منطقه‌ای و بازبینی‌های جهانی، گزارش‌های ملی توصیه‌های لازم را برای فعالیت‌های پیگیری در سطوح مختلف در اختیارمان می‌گذارند.

### سطح ملی

۷۸- ما همه کشورهای عضو را تشویق می‌کنیم تا هر زمان که امکان داشته باشد و به‌طورسریع راهکارهایی مناسب و عملی در سطح ملی را برای اجرای دستورکار حاضر اتخاذ کنند. این راهکارها می‌توانند از تحقق اهداف توسعه پایدار حمایت کنند و در ضمن بر مبنای ابزارهای برنامه‌ریزی موجود، نظیر راهبردهای توسعه ملی و توسعه پایدار، به گونه مناسبی تدوین شوند.

۷۹- به‌علاوه، ما کشورهای عضو را به بازبینی‌های دوره‌ای منظم و فراگیر پیشرفت در سطوح محلی و ملی تشویق می‌کنیم. این بازبینی‌ها، فعالیت‌هایی هستند که توسط خود کشورها و در چارچوب مقررات ملی آنها انجام می‌شود. در انجام این بازبینی‌ها می‌بایست از مشارکت‌های مردم بومی، جامعه مدنی، بخش خصوصی و سایر ذی‌نفعان در راستای شرایط، سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم‌گیری‌های ملی استفاده شود. پارلمان‌های کشورها و سایر مؤسسه‌ها نیز می‌توانند از این فرایندها حمایت کنند.

### سطح منطقه‌ای

۸۰- پیگیری و بازبینی در سطوح منطقه‌ای و زیرمنطقه‌ای می‌تواند به گونه‌ای مناسب فرصت‌هایی را برای تبادل اطلاعات و یادگیری متقابل از جمله از طریق: بازبینی‌های داوطلبانه، تبادل اطلاعات در مورد اقدام‌های بهینه و بحث و تبادل نظر در مورد اهداف مشترک فراهم کند؛ در این راستا، ما از همکاری سازمان‌ها و کمیسیون‌های منطقه‌ای و زیرمنطقه‌ای حمایت می‌کنیم. در انجام فرایندهای فراگیر بازبینی منطقه‌ای، از (نتایج) بازبینی‌های ملی بهره می‌بریم. بازبینی‌های منطقه‌ای، خود در فرایندهای پیگیری و بازبینی جهانی، از جمله در مجمع سیاسی عالی‌رتبه سازمان ملل در زمینه توسعه پایدار، استفاده می‌شوند.

۸۱- با توجه به اهمیت استفاده از سازوکارهای موجود پیگیری و بازبینی در سطح منطقه‌ای و ضرورت فراهم آوردن فضای سیاست‌گذاری مناسب، ما همه کشورهای عضو را به شناسایی مناسب‌ترین مجمع منطقه‌ای برای همکاری با آن تشویق می‌کنیم. کمیسیون‌های منطقه‌ای سازمان ملل نیز به حمایت از کشورهای عضو در زمینه فرایندهای یادشده تشویق می‌شوند.

### سطح جهانی

۸۲- مجمع سیاسی عالی‌رتبه، در نظارت بر شبکه فرایندهای پیگیری و بازبینی در سطح جهانی نقشی کلیدی دارد. این مجمع به شکل منسجم و نزدیک با مجمع عمومی سازمان ملل، شورای اجتماعی و اقتصادی و سایر ارگان‌ها و مجامع مرتبط، در راستای دستورکارها و قوانین موجود، کار می‌کند. این مجمع، تبادل تجارب، از جمله اقدام‌های موفق، چالش‌ها و آموخته‌ها را تسهیل می‌-

کند و برای (فرایندهای) پیگیری، خط‌مشی و توصیه ارائه می‌دهد و نقش هدایت‌گر و راهنمایی کننده دارد. مجمع یادشده، در نظام ملل متحد برای امور سیاست‌گذاری در حوزه توسعه پایدار هماهنگی ایجاد می‌کند. از فعالیت‌های مجمع، تضمین مرتبط، آرمانی و مصمم ماندن دستورکار است و می‌بایست بر ارزیابی پیشرفت، دستاوردها و چالش‌هایی که کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه با آن روبه‌رو شده‌اند و نیز مسائل و مشکلات جدید و در حال ظهور، تمرکز نماید. این مجمع، با اقدام‌های مربوط به پیگیری و بازبینی انجام شده در قالب کنفرانس‌ها و فرایندهای مرتبط سازمان ملل، به‌ویژه در خصوص کشورهای با پایین‌ترین سطح توسعه‌یافتگی، کشورهای کوچک جزیره‌ای در حال توسعه و کشورهای در حال توسعه محصور در خشکی ارتباطی مؤثر دارد.

۸۳- عملیات پیگیری و بازبینی در مجمع سیاسی عالی‌رتبه، از یک گزارش پیشرفت سالانه در زمینه تحقق اهداف توسعه پایدار که توسط دبیرکل سازمان ملل در همکاری با نظام ملل متحد بر مبنای چارچوب جهانی شاخص‌ها و داده‌های نظام‌های ملی آماری کشورها و اطلاعات گردآوری شده در سطح منطقه‌ای تهیه شده است، بهره می‌گیرد. علاوه بر گزارش یاد شده، مجمع سیاسی عالی‌رتبه، اطلاعات مورد نیاز خود را از گزارش جهانی توسعه پایدار نیز به‌دست می‌آورد. این گزارش، در تقویت همکاری‌های متقابل میان دانشمندان برای سیاست‌گذاری‌های علمی، مؤثر است و بر مبنای آن می‌توان سندی بین‌المللی و مبتنی بر شواهد برای حمایت از سیاست‌گذاران در ریشه‌کنی فقر و ترویج توسعه پایدار تدوین کرد. ما از رییس شورای اجتماعی و اقتصادی می‌خواهیم تا یک سری (نشست‌های) مشاوره‌ای در مورد دامنه، روش‌شناسی و میزان کاربرد گزارش جهانی و همین‌طور در مورد ارتباط آن با گزارش پیشرفت کار، تهیه کند. نتایج به‌دست آمده، در بیانیه وزرای نشست مجمع سیاسی عالی‌رتبه در سال ۲۰۱۶ منعکس خواهد شد.

۸۴- مجمع سیاسی عالی‌رتبه، زیر نظر شورای اجتماعی و اقتصادی و در راستای قطعنامه شماره ۶۷/۲۹۰، مورخ ۹ جولای ۲۰۱۳، اقدام به برگزاری بازبینی‌های منظم می‌کند. بازبینی‌ها به شکل داوطلبانه انجام می‌شود، ضمن اینکه افرادی که بازبینی را انجام می‌دهند، به ارائه گزارش هم تشویق می‌شوند. بازبینی‌ها در مورد کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، نهادهای مرتبط با سازمان ملل و سایر نهادهای ذینفع، از جمله جامعه مدنی و بخش خصوصی انجام می‌شود. این بازبینی‌ها، با راهبری دولت‌ها انجام می‌شوند و در اجرای آن‌ها از وزرا و سایر مقامات بلندپایه کمک گرفته می‌شود. این بازبینی‌ها، زمینه را برای مشارکت و همکاری گروه‌های اصلی دخیل و سایر ذی‌نفعان مرتبط هموار می‌سازد.

۸۵- مجمع سیاسی عالی‌رتبه، به بررسی‌های موضوعی پیشرفت در تحقق اهداف توسعه پایدار، از جمله موضوع‌های بین‌رشته‌ای، نیز می‌پردازد. در این بررسی‌ها، مجمع از گزارش‌های بازبینی‌های انجام شده توسط کمیسیون‌های کاربردی شورای اجتماعی و اقتصادی و سایر نهادها و مجمع‌های بین‌دولتی نیز استفاده می‌کند. این گزارش‌ها باید نمایانگر ماهیت به‌هم وابسته اهداف و ارتباط متقابل میان آنها باشد. در تهیه این گزارش‌ها، از همه ذی‌نفعان استفاده می‌شود و هر گاه که لازم باشد، این گزارش‌ها در اختیار مجمع سیاسی عالی‌رتبه قرار می‌گیرد و در راستای نیازهای آن مجمع تهیه می‌شوند.

۸۶- همانطور که در دستورکار آدیس آبابا مشخص شده است، ما از فعالیت‌های مربوط به پیگیری و بررسی تأمین مالی اقدام‌های انجام شده برای توسعه و همه ابزارهای تحقق اهداف توسعه پایدار که در چارچوب پیگیری و بازبینی دستورکار حاضر نیز ادغام شده است، حمایت می‌کنیم. توصیه‌ها و نتایج مورد توافق بین‌دولتی به‌دست آمده در نشست‌های سالانه مجمع اجتماعی و اقتصادی در زمینه تأمین مالی برای توسعه، توسط مجمع سیاسی عالی‌رتبه در برنامه‌های نهایی پیگیری و بازبینی دستورکار حاضر ادغام می‌شوند.

۸۷- مجمع سیاسی عالی‌رتبه، هر چهار سال یک بار تحت نظارت مجمع عمومی تشکیل می‌شود و در مورد دستورکار و اجرای آن راهکارهای مهم سیاسی ارائه می‌دهد. از دیگر وظایف این مجمع، شناسایی پیشرفت و چالش‌های در حال ظهور و بسیج اقدام‌های لازم برای تسریع اجرای دستورکار است. مجمع عمومی عالی‌رتبه آتی، در سال ۲۰۱۹ و تحت نظارت مجمع عمومی سازمان ملل تشکیل می‌شود. علت ترتیب دادن چرخه نشست‌ها به این شکل آن است که با فرایند جامع چهارساله مرور سیاست‌گذاری‌ها بیشترین انسجام را داشته باشد.

۸۸- ما همچنین بر اهمیت برنامه‌ریزی راهبردی درون‌سیستمی، اجرای (دستورکار) و گزارش‌دهی (مرتبط) به منظور تضمین حمایت همه‌جانبه از اجرای دستورکار جدید توسط نظام توسعه ملل متحد، تأکید می‌کنیم. نهادهای راهبری مرتبط باید برای بررسی حمایت به‌عمل آمده از اجرای دستورکار اقدام کنند، ضمن اینکه می‌بایست در خصوص پیشرفت‌های حاصل شده و موانع موجود بر سر راه اجرای دستورکار نیز گزارش بدهند. ما از گفت‌وگوهای جاری در شورای اجتماعی و اقتصادی، در مورد طولانی‌تر شدن مدت (نظارت) نظام توسعه ملل متحد (بر اجرای دستورکار و پشتیبانی از آن) حمایت می‌کنیم و منتظریم تا به نحو مناسب در این حوزه‌ها اقدام کنیم.

۸۹- مجمع سیاسی عالی‌رتبه، از همکاری گروه‌های اصلی و مهم و سایر ذی‌نفعان مرتبط در فعالیتهای پیگیری و بازبینی در راستای قطعنامه ۶۷/۲۹۰ پشتیبانی می‌کند. ما از همه فعالان در این حوزه می‌خواهیم تا در مورد نحوه مشارکتشان در اجرای دستورکار گزارش بدهند.

۹۰- ما در مشاوره با کشورهای عضو، از دبیر کل سازمان ملل می‌خواهیم که گزارشی را با ذکر نقاط عطف در پیگیری‌های (انجام شده) منسجم، مؤثر و فراگیر و اقدام‌های (صورت پذیرفته) برای بازبینی در سطح جهانی، به منظور آماده‌سازی برای نشست سال ۲۰۱۶ مجمع سیاسی عالی‌رتبه، برای بررسی در هفتادمین نشست مجمع عمومی تهیه کند. این گزارش می‌بایست شامل پیشنهادی برای زمینه‌سازی مقدمات سازمانی بازبینی‌های کشوری در مجمع سیاسی عالی‌رتبه باشد، که (این بازبینی‌ها) زیر نظر شورای اجتماعی و اقتصادی انجام می‌شوند، ضمن اینکه گزارش باید حاوی توصیه‌هایی در مورد راهکارهای داوطلبانه گزارش‌دهی مشترک نیز باشد. این گزارش باید به روشنی وظایف مؤسسه‌ها را مشخص کند و در مورد موضوع نشستهای سالانه بر مبنای یک سری بازبینی‌های موضوعی و نیز در مورد گزینه‌های ممکن برای بازبینی‌های دوره‌ای مجمع سیاسی عالی‌رتبه، ارائه طریق کند.

۹۱- ما بار دیگر بر تعهد خدشه‌ناپذیر خود برای تحقق دستورکار حاضر و استفاده بهینه از آن برای تبدیل جهان‌مان به مکانی بهتر تا سال ۲۰۳۰ تأکید می‌کنیم.